

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEK HASZNOSÍTÁSA A TURIZMUSBAN

A Festetics-kastély

Tartalomjegyzék

1. Előszó
2. A kastélyok és a kastélyturizmus helyzete Magyarországon
 - 2.1. A kastélyok kialakulása
 - 2.2. A turizmus helyzete Magyarországon
 - 2.3. A kastélyok helyzete ma
3. A Festetics-kastély bemutatása
 - 3.1. A Festetics-család és a kastély története
 - 3.2. A kastély mint turisztikai termék
 - 3.2.1. A múzeum
 - 3.2.1.1. Főúri életforma bemutatása
 - 3.2.1.2. Az iszlám világa
 - 3.2.1.3. Vadásztrófeák
 - 3.2.1.4. Hintómúzeum
 - 3.2.1.5. Varázslatos esték
 - 3.2.1.6. Időszaki kiállítások
 - 3.2.1.7. A park
 - 3.2.2. Konferenciaközpont és szálloda
 - 3.2.2.1. Konferenciaközpont
 - 3.2.2.2. Szálloda
 - 3.2.3. A könyvtár
 - 3.3. Gazdasági helyzet
 - 3.3.1. A múzeum
 - 3.3.2. Konferenciaközpont és szálloda
 - 3.3.3. A könyvtár
 - 3.4. A főúri kastélyok piacának elemzése
 - 3.4.1. Konkurenciaelemzés
 - 3.4.2. Helyzetelemzés
 - 3.4.2.1. SWOT analízis
 - 3.5. Marketing
 - 3.5.1. A marketing környezete
 - 3.5.2. A turizmus 8 „P”-je – marketing-mix
 - 3.5.3. Piacszegmentáció
 4. Fejlesztések
 5. Utószó
 6. Felhasznált irodalom
 7. Mellékletek
 - 7.1. Időszaki kiállítások 2000. és 2005. között
 - 7.2. A Festeticsek családfája

1. Előszó*

A dolgozat témája hazánk egyik legszebb épületegyüttese, a keszthelyi Festetics-kastély. Témaválasztásom egyik oka, hogy keszthelyi lakos lévén nap mint nap megcsodálhatom ezt a gyönyörű építményt, mely a Balaton-régió mellett a város, sőt az ország egyik büszkesége. A témaválasztás további indoka, hogy napjainkban egyre nagyobb szerepe van a kulturális turizmusnak, a kulturális örökség megóvása pedig nemcsak az állam feladata, hanem a regionális és helyi szervezeteké, sőt a lakosságé is.

* A szakdolgozat a Pannon Egyetem Nagykanizsai Telephely Gazdaságtudományi Kar Idegenforgalom és Szálloda Szakán készült, 2007-ben. Belső konzulens: Dr. Halász Imre.

A globalizáció korában elengedhetetlen a nemzeti öntudat, a kultúra megőrzése. Ebben nyújt segítséget a turizmus, amely elősegíti a kulturális örökség hasznosítását.

Nem elég rendelkezni a kulturális örökséggel, megfelelően kell felhasználni, és el kell végezni a szükséges fejlesztéseket is, hogy a fejlődést folyamatosan fenntarthassuk.

Erre nagyszerű példa a Festetics-kastély, hiszen egyik fő jellemzője az állandó megújulás, az újabb és újabb fejlesztések megvalósítása, így a turisztikai kínálat színesítésével tovább növelhető a kastély forgalma és jelentősége.

A kulturális örökség megtartása azért is fontos, hogy megőrizzük a jövő számára. Fontos az erőforrások megfelelő felhasználása, ezért figyelembe kell venni a fenntartható fejlődés szintjét és nem szabad ezen túllépni. Ezt sem a környezet, sem a helyi lakosok, sem a vendégek nem tudnák tolerálni. Figyelembe kell venni, hogy a kulturális örökséget eredeti állapotában tartsuk meg, és autentikusan mutassuk be.

Bízom abban, hogy a dolgozat végére sikerül behozni bizonyítani: mennyire fontos a kulturális örökség hasznosítása, illetve hogy a Festetics-kastélynak milyen szerepe van a Dunántúli turizmusában és mennyire egyedülálló Magyarországon.*

2. A kastélyok és a kastélyturizmus helyzete Magyarországon

2.1. A kastélyok kialakulása

A kastély parkban álló, előkelő, fényűző, vidéki lakóházat jelent. Maga a szó valószínűleg a latin castellum szóból származik, melynek jelentése erősség, vár, fellegvár, menhely. A kastélyok korszakoként és vidékenként eltérő típusúak. Sokszor külföldi példákat követtek vagy idegen mesterek segítségét vették igénybe, mégis jellegzetes, magyar jegyeket viselnek.

A középkorban az ország fennmaradásáért folytatott küzdelem, majd a 150 évig tartó török uralom és az állandó háborús-kodás éveiben kevés fényűző palota épült, s a meglévők nagy része is elpusztult. Helyükön a XVIII. század végétől nagy újjáépítések kezdődtek, s az Eszterházy mellett a Festetics, Bathány, Pálffy, Károlyi és Erdődy család is előkelő rezidenciát alakított ki magának. A korszerűtlenné vált, dombon épült várak helyett lankás vidékeket választottak uradalmaik központjává. Ezt III. Károly uralkodása alatt, a gazdasági fellendülés éveiben, az építkezés fellendülése is követte, mely Mária Terézia uralkodása alatt is folytatódott.

A legtöbb kastély körül park található. XIV. Lajos kora óta a kert szinte fontosabb volt magánál az épületnél. A főurak elősorbán a francia parkot kedvelték, melyet a szabályosság, az

* Ezúton szeretnék köszönetet mondani konzulensemnek, Dr. Halász Imrének a szakdolgozatomhoz nyújtott elméleti és gyakorlati segítségéért.

Köszönetemet fejezem ki a Helikon Kastélymúzeum és -könyvtár minden dolgozójának, különösen dr. Czoma László igazgató úrnak, Koller Györgyinek és Szántó Sándornak a szakdolgozatom elkészítéséhez nyújtott segítségükért.

Végül szeretném hálámat kifejezni családomnak, hogy tanulmányaimat mindvégig segítették.

áttekinthetőség jellemzett, szemben az angolparkkal, mely a természetesség megőrzésére törekedett. A kisebb-nagyobb csoportokba ültetett fák mellé patakokat, tavakat alakítottak ki, s divattá vált a növénykülönlegességek gyűjtése. A barokk kert a rendre és az egységre törekedett, azonban ma már alig találunk olyan kastélyparkot, mely megőrizte eredeti pompáját. Az államosítás után a legtöbb parkot felparcellázták és új épületeket építettek rájuk.

A kastélyok pusztulása a világháborúk idején kezdődött el. Sok helyen katonai létesítményeket alakítottak ki (kórházat, szállást, raktárt), ez pedig az értékek nagy részének elvesztéséhez vezetett. Részen tönkretették, részen széthordták őket. A II. világháború után a kastélyok nagyrészt állami, illetve szövetkezeti tulajdonba kerültek. A nem megfelelő használat és a túlzott igénybevétel meggyorsította pusztulásukat. Legtöbbjük ma is múzeum, művelődési ház, iskola, szanatórium vagy más közhasznú célt szolgál.

2.2. A turizmus helyzete Magyarországon

Magyarország számos turisztikai attrakcióval rendelkezik, de nagyon kevés a nemzetközi jelentőségű vonzerő (pl. Budapest, a Balaton, egyes gyógyfürdők). Mivel az átlagos tartózkodási idő egyre csökken, arra kell törekedni, hogy a turisztikai attrakciók akár több napra is programot biztosítsanak az ide érkező turistáknak, komplex turisztikai terméket hozzanak létre. Hazánkban történelmi okoknál fogva sok kastély található. Ezek hasznosításának egyik legjobb formája a turizmusba való bevonásuk. Jelenleg kb. 80 kastélyt és kúriát kereskedelmi szálláshelyként (Fenyőharaszt Kastélyszálló, Hertelendy Kastélyhotel – Kutas-Kozmapusztá, Szent György Kúria – Inárcs, Hédervári Kastélyszálló, Apponyi Kastélyszálló – Hőgyész, Bercel Kastély stb.) hasznosítanak. Emellett több kastély múzeummá (Nagytétényi Kastélymúzeum, gödöllői Királyi Kastélymúzeum, fertői Eszterházy Kastélymúzeum, pápai Eszterházy Károly Kastély- és Tájmuzeum stb.) működik. Mivel a turizmus számos más gazdasági ágazattal van kapcsolatban, fejlesztéséhez több feltételnek kell teljesülnie.

Magyarország földrajzi fekvése jó, hiszen fontos közlekedési útvonalak találkozásánál helyezkedik el, de a közúthálózat rossz állapota, az autópályák, gyorsforgalmi utak alacsony száma, az összekötő utak hiánya hátráltatja a gazdasági és a társadalmi fejlődést. Bár az elmúlt években számos helyen kezdődött autópálya-építés, főként EU-s támogatással, a terv ellenére még mindig nincs az országot átszelő autópálya. Hazánkban az összes autópálya hossza 477 km. Ennek használatáért díjat kell fizetni. 2007-ben matricás rendszer van érvényben, melyben 4 (1170 Ft), 10 (2550 Ft), 31 (4200 Ft) napos és éves (37200 Ft) matrica közül választhatunk. A Magyar Hírlap 2007. február 27-ei cikke szerint új, elektronikus autópályadíj bevezetését tervezik, a próbarendszer már üzemel a Balaton mellett. Ezzel lehetővé válna, hogy a díjat a megtett úthoz, a jármű típusához, az utazás időpontjához és az út besorolásához igazítsák. A rendszer műszaki alapeleme a járműbe épített miniszámítógép, az úgynevezett on-board unit (OBU), ez lehetővé teszi az automatikus és használatarányos díjszedést.

A vasúti hálózat Budapest-központú, s habár ellátottsági mutatója meghaladja az európai átlagot, műszaki állapota nem megfelelő. A vasúti kocsik színvonala az Intercity vonatok kivételével nagyon alacsony, s ez elriasztja a turistákat.

Magyarországon sokáig egyetlen modern nemzetközi repülőtér volt, a budapesti Ferihegyi Repülőtér. Az elmúlt években

számos kisváros mellett létesítettek nemzetközi repülőtér, ami kedvezett a turizmusnak (Fly Balaton – Sármellék, Debrecen, Siófok – Balatonkiliti, Pécs – Pogány, Békéscsaba, Szeged).

A vízi közlekedésben a Duna turisztikai hasznosítását negatívan befolyásolja a folyó szennyezettsége és a kikötők alacsony száma, az infrastruktúra hiánya. A Balatonon a szezonális forgalom jelentős, de a további fejlődést akadályozza a jachtkikötők alacsony száma.

Egyre nagyobb szerepet kap az internet, az online turisztikai információs rendszerek. Ezek egy része már kiépült, de nem mindegyik attrakciónak van online elérhetősége. A Tourinform-irodák promóciós anyagai nem egységesek. Ezeket az irodákat nem reklámozzák kellőképpen, sokszor még a létezésükről sem tudnak, különösen a külföldiek.

Számos városban nem megfelelő a köztisztaság, sok a piszkos utca, az elhanyagolt épület, s a közbiztonság sem megfelelő.

Évről évre bővülnek a turisztikai oktatási és képzési lehetőségek. A felsőoktatásban túlképzés van, míg a szakképzés nem megfelelő felkészültségű szakembereket hocsát ki. Az oktatási rendszer nem reagál elég gyorsan a változó keresletre, s a főiskolákon és egyetemeken az elméleti oktatás mellett elhanyagolják a gyakorlati tapasztalatok szerzését.

A kormány 2005. szeptember 28-án elfogadta a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiát (NTS), amely a 2005-2013. közötti időszakra határozza meg hazánk célkitűzéseit a turizmussal kapcsolatban. Három stratégiai termékének az egészségturizmust, a konferenciaturizmust és az örökségturizmust jelölte meg. A Festetics-kastély ezen termékek közül kettőhöz is kapcsolódik, hiszen az örökségturizmus mellett a konferenciaturizmusnak is szerepe van.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia elsősorban a magántőkére és az uniós forrásokra épít, ezek teszik ki a források nyolcvan százalékát. A stratégia megvalósítását az NTS Monitoring Bizottság végzi. Az operatív feladatokat a stratégiát készítő munkacsoport látja el.

A stratégia szerint Magyarország két olyan desztinációval rendelkezik (Budapest, Balaton-régió), amelynek nemzetközi vonzereje van, de számos olyan terület található még hazánkban, mely hosszú távon versenyképessé válhat. Budapest a legfontosabb nemzetközi vonzerővel rendelkező attrakciónk, ahol a versenyképesség további növelése az elsődleges cél. Kiemelt fejlesztési céljai a világörökségi helyszínek turisztikai hasznosítása, a fürdőváros arculat kialakítása, elismertségének növelése kongresszusi desztinációként és pezsgő kulturális élet megvalósítása. Feladatként tűzték ki a Balaton turisztikai régió fejlesztését. Ennek az a célja, hogy a Balaton környékének kínálata szerezze az időjárástól függetlenül vonzza a turistákat, akár a télen is. További kiemelt turisztikai célterületeként az alábbi prioritások jelölhetők meg:

- a főváros és 4 kiemelt üdülőkörzet (Balaton, Velencei-tó – Vértes, Tisza-tó, Dunakanyar),
- speciális természeti adottságú területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, kultúrtájak, natúrparkok),
- a kulturális örökség helyszínei: kisvárosok, történelmi városközpontok, kulturális világörökség, jelentős múzeumok, kiemelt konferencia-helyszínek, kulturális látványosságok,
- gyógy- és üdülőkörzetek,
- rurális térségek: víziturizmus, kerékpáros és lovas turizmus, borturizmus, falusi turizmus,
- speciális földrajzi adottságú térségek, különös tekintettel a határ menti térségekre.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Célként tűzték ki a turistafogadás feltételeinek javítását, így az infrastruktúrát, az attrakciók elérhetőségét, a piaci igényekhez illeszkedő szálláshelyek kialakítását, hatékony működési rendszer létrehozását, a helyi és regionális desztinációk fejlesztését.

A stratégia megvalósítása nemcsak azért fontos, mert ezzel kedvező helyzetbe kerülhet Magyarország a nemzetközi piacon, hanem azért is, mert a gazdasági fejlődés eredményeképpen nő az életszínvonal, és a leromlott vagy rossz állapotú kulturális értékeinket is megóvhatjuk.

A NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA TERVEZETT FORRÁSAI 2005-2013. KÖZÖTT						
Év	Európai uniós támogatás	Hazai társfinanszírozás	Turisztikai célelőirányzat	Regionális forrás	Helyi (önkormányzati) forrás	Magán forrás
2005.	6 896	2 332	9 657	2 000	238	19 397
2006.	8 934	3 022	13 000	600	308	25 106
2007.	26 305	8 898	14 000	7 456	906	73 925
2008.	28 497	9 639	15 000	7 812	982	80 085
2009.	32 881	11 122	15 500	8 200	1 133	92 406
2010.	35 073	11 864	15 700	8 495	1 208	98 566
2011.	35 073	11 864	16 000	9 094	1 208	98 566
2012.	30 689	10 381	16 300	9 766	1 057	86 245
2013.	30 689	10 381	16 524	10 160	1 057	86 245
Összesen	235 034	79 501	131 681	65 583	8 096	660 523
Mindösszesen	1 178 418					

Forrás: Magyar Turisztikai Hivatal: Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013.

2.3. A kastélyok helyzete ma

Magyarországon ma körülbelül 2000 kastély és vár található, s ebből csupán mintegy 800 védett, de ezek közül is csak 90-

nek van turisztikai célja, valamint további 51 kastélyszállóként működik. Zala megyében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 26 kastélyt, kúriát és várat nyilvánított védetté.

Zala megyei kastélyok, várak, kúriák	
Település neve	Épület neve
Bókaháza	Botka-kastély (szociális otthon)
Egervár	Várkastély
Kehidakustány	Deák-kúria (múzeum)
Keszthely	Festetics-kastély
Fenekpuszta	Festetics-kúria
Kálócfapuszta	Kiss-kúria
Lenti	Kerka vár
Letenye	Szapáry-Andrássy-kastély
Mihályfa	Forintos-kúria és major
	Régi Forintos-kúria
Nagykanizsa	Kiskastély és magtár
	Batthyány-kastély
Miklósfa	Romlott vár (rom)
Pusztaszentlászló	Püspöky-kúria
Resznek	Tauber-kastély és magtár
Rezi	Rezi vár
Söjtör	Festetics-kastély (általános iskola)
Szécsisziget	Szapári-Andrássy-kastély
Tótszentmárton	Bedekovich-kúria
Zalaapáti	Szenkirályi-kúria
Zalacsány	Tersztyánszky-kúria
	Batthyány-kastély
Zalacgerszeg – Botfa	Húvös-Erdődy-kastély
Zalaszántó	Tátika várrom
Zalaszántó	Batthyány-kastély (gyógypedagógiai intézet)
Zalaszántó	Kiskastély (Helytörténeti Múzeum)
22 db	26 db

Forrás: www.koh.hu/múemlékjegyzék

Ezek a gyönyörű épületek világszerte egyre keresettebb turisztikai vonzerőnek számítanak, ezért a kastélyok, kúriák, várak korszerű hasznosítása nemcsak épített örökségünk megmentéséhez, hanem a hazai turizmus fejlődéséhez is hozzájárulhat.

Meglévő épületeink számához képest azonban még mindig nagyon kevés a jó hazai példa. Néhány kiemelkedő kivételtől eltekintve a magyarországi kastélyok és várak csak a szűkebb térség számára jelentenek vonzerőt. Magyarország nemzetközileg nem versenyképes, ezért a kastélyok és a várak turisztikai hasznosítása elsősorban regionális feladat.

Épített örökségünk fizikai állapotát jelentősen rontották a 20. század történelmi cseményei és politikai változásai, de az elmúlt 25 év kastélyfelújítást és hasznosítást segítő programjainak köszönhetően ma már jóval kedvezőbb a helyzet, bár még mindig sok a leromlott állapotú építmény. Napjainkban is több akadály gördül a megmentésre érdemes épületek helyreállítása és hasznosítása elé, a rendezetlen tulajdonviszonyoktól a felújításra fordítható pénzforrások elégtelenségén és az illetékes hatóságok túlzott akadémizálásán át a komplex szemléletmód és szaktudás hiányáig.

3. A Festetics-kastély

3.1. A Festetics-család és a kastély története

A Festetics-család viszonylag későn kezdett el érdeklődni eredete iránt. Ennek az volt az oka, hogy felemelkedésüket a közpályán való működéssel érték el, így nem volt idejük a múltat kutatni, inkább a jövővel foglalkoztak. Amikor sikerült vagyoni és társadalmi helyzetüket megszilárdítani, érdeklődni kezdtek a család múltja iránt is.

Az első, előttünk ismert családtagot Festetics Péternek hívták, és a Zágrábtól délre található Rosenicán élt. A fennmaradt jegyzőkönyv „providus”-nak, azaz városi polgárnak nevezi. Valószínűleg az 1400-as évek második felében született és élt.

A következő családtag neve, akiről a jegyzőkönyv beszámol, Festetics Mihály, és a zágrábi püspök egyik embereként szintén Zágráb közelében élt. Születésének éve az 1500-as évek elejére tehető, azt azonban nem lehet biztosan tudni, hogy milyen rokonságban volt Péterrel, de a rokoni kapcsolat több mint valószínű.

Festetics Mihály két fia Lőrinc és Tamás voltak. Ők szereztek meg a család első birtokait a Kassina folyó mellett. Lőrinc fiai: Tamás, Lukács, Máté és Ambrus lettek a birtok új tulajdonosai, s folytatták a földszerzést.

Festetics Lukács, érdemeinek elismeréseképpen, az egyháztól megkapta a nemesi címet, ezzel a püspök az úgynöveztet praedialisták közé emelte. (Praedialista: olyan magyar nemes, aki valamilyen egyházfőtől kapta birtokát, és így neki olyan szolgálattal tartozott, mint az ország nemesei a királynak. Előjogaik voltak, adót és vámot nem fizettek, de nemesei címer és előnév nem járt nekik.) Halála előtt Lukácsot II. Ferdinánd magyar király a magyar nemesek sorába emelte és nemesei címet adományozott neki.

Legidősebb fia Festetics Pál (I.) volt, aki újabb birtokokat kapott a királytól. Ő volt az, aki az 1630-as években Magyarországra érkezett, ennek okai valószínűleg a török háborúk és a Horvátországban pusztító éhínség voltak. Ide érkezve gróf Batthyányi Ádám, dunántúli főkapitány németújvári várának várnagya, ispánja és a íródeákja lett. Miután biztos állása lett, elkezdte vagyonának gyűjtését. S bár vagyon nélkül érkezett Magyarországra, halálakor mégis 3500 Ft értékű ingatlan maradt utána.

Második házasságából született egyetlen fia, Pál (II.), aki 1639-ben látta meg a napvilágot, Szombathelyen. Édesapját késői születése miatt nem ismerte, így a horvátországi rokonokkal sem volt kapcsolata. 1665-ben feleségül vette Toldy Annát, akitől hat gyermeke született: Pál, Ferenc, Mária, Júlia, Krisztina és Julianna. Felesége családja katonai pályán dolgozott, így ő is erre a pályára lépett, és nem sokkal később Batthyányi Kristóf szolgálatába állt.

Apja példáját követve, ő is növelte a családi vagyont, és több birtokot is vásárolt. Vagyonát kölcsönök adásával, új birtokok szerzésével és török rabokkal való kereskedéssel növelte. Miközben emelkedett fölfelé a katonai ranglétrán, és harcolt a török ellen, politikai szerephez is jutott, így például részt vett az 1683-as országgyűlésen.

Két évvel első felsége halála után, 1687-ben feleségül vette Fitter Erzsébetet, Sárkány István keszthelyi kapitány özvegyét. Második házasságából négy gyermek született: Erzsébet, László, József és Kristóf. Az 1703-tól 1711-ig tartó Rákóczi-felkelésben a Habsburgok oldalán állt, s bár a háború alatt nehéz helyzetbe került, a felkelés leverése után mégis megtarthatta vagyonát és birtokait. Halála előtt végrendeletben gondoskodott vagyonának felosztásáról, és birtokait József és Kristóf között osztotta fel.

Festetics Kristóf, Festetics Pál legfiatalabb fia, 1696-ban született Ságón. Sopronban végezte el a gimnáziumot, majd Nagyszombatban filozófiát tanult, ami a mai gimnázium két felső osztályának felel meg. Apja akarata szerint jogot tanult a kor egyik jó hírű jogásztól, felsőbüki Nagy István nádor ítélőmestertől, de emellett apjától megtanulta a gazdálkodást is.

1721-ben feleségül vette Mezőszegedi Juditot, akitől hét gyermeke született: Pál (III.), Julianna, Borbála, Judit, Lajos, Katalin és Terézia.

Jogi pályája szépen ívelt felfelé, számos bizottság a tagjává választotta, és 1736-ban, Pozsonyban, a helytartótanácsban tanácsosi állást kapott. Akárcsak elődei, ő is folytatta a családi vagyon gyarapítását. Számos birtokot vásárolt, köztük Csurgót is. Az 1740-es években szerezte meg a Pethő-család birtokait Keszthelyen és környékén, ahol 1745-ben kastélyt kezdett építeni. Később ezt tette meg uradalmi központjává, s a város felvirágoztatásán kezdett el dolgozni. Iparosokat telepített a városba, gyógyszerterát hozott létre, kórházat alapított.

Örökölt vagyonát halála előtt hat életben maradt gyermekére hagyta, míg szerzett ingóságait és földjeit megosztotta Pál és Lajos között, és azokat hitbizomány létrehozásával elidegeníthetetlené tette, míg lányaira pénzt hagyott. (Hitbizomány: lényege, hogy a hitbizományban szereplő vagyon mindig az elsőszülött fiúra száll, és az elidegeníthetetlen lesz, azaz nem adható el.)

Festetics Pál (III.) fiatal koráról nem sok adat maradt meg, nevelésének részleteit nem ismerjük. Valószínűleg Sopronban végezte alsóbb iskoláit, majd Nagyszombatban a gimnázium felső osztályait. Ennek elvégzése után, apja javaslatára Lipcsébe ment egyetemre, ahol a híres irodalmi reformátor, Gottsched János Kristóf tanított. 1743 őszéig volt Lipcsében, amikor apja kérésére hazajött.

Közéleti pályájának első állomásaként Sopron vármegye helyettes alispánja, majd rendes alispánja lett. 1751-ben Sopron megye követeként részt vett az országgyűlésen. Előbb a helytartótanács tanácsosának választották, majd udvari tanácsosnak, s alig egy év leforgása alatt Mária Terézia bizalmas embere lett. A királynő számos döntés előtt kikérte véleményét.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

nyét, és az államügyek egy csoportjának intézésében szinte sosem döntött végérvényesen nélküle.

Érdemeinek elismeréseként megkapta a Szent István rend kiskeresztjét, később közepkeresztjét, majd 1772-ban grófi rangra emelték. Még ugyancsak az évben a kamara alelnökévé választották, amelynek néhány év múlva elnöke lett, majd Baranya megye főispánjává nevezték ki. 1751-ben feleségül vette gróf Bosányi Juliannát, akitől hét gyermeke született: Julianna, György, Erzsébet, János, Imre, Anna és Mária.

Sokat fáradozott Keszthely fejlesztésén. Nemcsak a kastélyt építtette újjá, hanem a várost is szépítette. Az ő nevéhez fűződik a Balatonon való hajóközlekedés megteremtése, a keszthelyi elemi iskola létrehozása, a plébániatemplom főoltárának és a Szentháromság-szobornak a felállítása a Fő téren. A kereskedelem fellendítésére vásárjogot kért és kapott Mária Teréziától.

Festetics György, a család legismertebb és legkiemelkedőbb tagja, Pál első gyermekeként, 1755-ben született Ságón. Felsőbb tanulmányait a bécsi Teresianumban végezte, melynek 1768-tól 75-ig volt tanulója. Itt az utolsó három évben jogot is tanult, és apja kívánságára a magyar jogot is elsajátította. Itt kezdődött barátsága Széchenyi Ferencsel, aki később egyik húgát, Juliannát vette el. Az ő fiuk volt a legnagyobb magyar, Széchenyi István. 21 éves korára hat nyelven beszélt: latinul, németül, franciául, olaszul, angolul és természetesen magyarul.

Tanulmányai befejezése után közpályára készült lépni, de végül, apja akarata ellenére, katonai pályára lépett. Katonai pályája során egészen az alezredesi rangig jutott. Ebben az évben kezdett el érdeklődni családja története iránt, s ekkor találta meg zágrábi rokonait.

Apja 1782-ben bekövetkezett halála újabb gondok elé állította. Végrendeletében ugyanis megszüntette a Kristóf által létrehozott hitbizományt, s vagyonát egyenlően osztotta fel fiai között. György a majorátus fenntartását tűzte ki célul, végül 1782 közepén megegyezett testvéreivel Keszthelyen, és pénzben fizette ki őket.

1783-ban feleségül vette Sallér Juditot, Sallér István ítélcemester lányát. Házasságukból négy gyermek született: László, Szidónia, Julianna és Viktória.

1790-ben részt vett az országgyűlésen, ahol aláírt egy beadványt, melyben azt kérték, hogy a magyar katonák békeidő alatt Magyarországon tartózkodhassanak és a vezénylő nyelv a magyar legyen. Ezért bíróság elé állították, és 14 napi fogságra ítélték. Kegyesztetté vált, távozott a hadseregből, és keszthelyi birtokára vonult vissza, hogy uradalmi gazdálkodását irányítsa. Sokat tett a magyar nyelv szélesebb körben való használatáért. Adományt adott a Magyar Nemzeti Színház felállításához, megalapította a csurgói református gimnáziumot, ahol Csokonai Vitéz Mihály is tanított, de támogatta a keszthelyi gimnáziumot is.

1797-ben megalapította Keszthelyen Európa első felsőfokú mezőgazdasági tanintézetét, a Georgikont, de emellett rajziskolát, tanítóképzőt és zeneiskolát is alapított. Mindezek elismerésképpen Ferenc császár belső titkos tanácsossá nevezte ki. Eredményeiért Festetics Györgyöt tiszteletbeli tagjává választotta a Göttingai Királyi Akadémia, a Képzőművészetek Osztrák Császári Akadémiája, majd a Badeni Mezőgazdasági Egylet is.

Festetics György a magyar írók egyik mecénása volt, így támogatta például Péter Takács Józsefet, Ányos Pált, Virág Benedeket, Pápay Sámuel, Ruszek Józsefet, Csokonai Vitéz Mihályt, Görög Demetert, Berzsenyi Dánielt. Az ő nevéhez fűződik a Helikon-ünnepségek létrehozása, melyet Ferenc király születésnapjára tervezett.

Festetics György azonban nemcsak hazafi és mecénás, hanem vagyonának gyarapítója is volt. Folytatta elődei munkáját és további birtokok megvételével növelte vagyonát. Az 1812-es kimutatás szerint, mióta birtokait ő kezelte, mintegy 4 millió Ft értékű vásárlással gyarapította azt. Éves jövedelme körülbelül 420 000 Ft-ot tett ki, miközben az esztergomi érsek jövedelme 100 000 Ft volt.

A keszthelyi kastélyt is bővítette, a főépületet újjáépíttette, és megépíttette azt a szárnyat, amelyben ma a könyvtár van. Létrehozta a mai könyvtártermet, melyben az akkori folyóiratok szerint mintegy 8 000 kötet volt már akkor is. Halála előtt megerősítette a majorátust és kiterjesztette újonnan szerzett birtokaira is. Végrendeletében a hitbizományba foglalt birtokokat egyetlen fiára, Lászlóra hagyta, míg lányaira és feleségére pénzt hagyott.

Érdemeinek nagyságát mutatja, hogy még saját korában elismerték munkásságát, s két nagy bírálója, Kazinczy Ferenc és gróf Dessewffy József is elismerésüket fejezték ki. 1815-ben bekövetkezett halála után a Magyar Kurír című újság így emlékezett rá:

„Egy ily nagy férfiúnak elhalála valóságos veszteség az egész hazára nézve. Nagy tetteivel a főnemességnek fényt, a magyar nemzetnek felvilágosodást, a tudománynak szerencsés gyarapodást, a mezőgazdaságnak megbecsülhetetlen előmenetelt tudott szerezni, s ezek által mind magának, mind hazánknak a külföldön is közbecsületet érdemelt.”

Gróf Festetics László 1785-ban született, Festetics György elsőszülött fiaként. Az apa gondosan ügyelt fia oktatására, nevelőt vett fel mellé, Péteri Takács József, majd Kultsár István személyében. Azért, hogy a gazdálkodást is megtanulja, átadta fiának Balatonkeresztúr irányítását, majd a sági birtokok vezetését. A tehetséges apát azonban egy kevésbé tehetséges fiú követte, aki újra és újra túlköltekezett, adósságba keveredett. Egy ideig Bécsben dolgozott hivatalnokként a külügyminisztériumban, majd két év után hazatért időse apja mellé, Magyarországra. 1811-ben feleségül vette herceg Hohenzollern-Hechingen Jozefint. A házasságból négy gyermekük született: Ilona, Tasziló, György és Lajos.

Több dologban igyekezett apja példáját követni. Sokat tördött jószágaival, főleg juhaival, és a földművelés fejlesztéséről sem feledkezett meg. Elérte, hogy a Georgikonban a tanítás nyelve a magyar legyen, s az iskola számára külön könyvtárat hozott létre. Elődei példáját követve, felkarolta a nemes ügyeket, így több könyvtárnak bőkezű adományokat jutatott, s ezen túl a Ludovika Akadémiát és a Magyar Tudományos Akadémiát is segítette.

Ő volt az első Festetics, aki tudatosan rendezni s könyvbe akarta foglalni a család történetére vonatkozó adatokat. Ennek elvégzésére báró Marctich Ernőt kérte fel. Az ötlet ugyan egyszerű volt, de a megvalósítás már kevésbé, mert az író elbeszélése nagyrészt nem hiteles. Bár növelte vagyonát, mégsem tudott költségeiről lemondani, s anyagi helyzetét nem sikerült rendezni 1846-ban bekövetkezett haláláig.

Festetics Tasziló Bécsben született. Nevelését apja, György testvérével együtt Balogh László ügyvédre bízta. A szombathegyi gimnázium elvégzése után Pozsonyban jogot tanult, majd katonának állt. Apja halála után hazatért a keszthelyi birtokra, hogy átvegye örökségét. Hamar rájött azonban, hogy a gazdálkodás nem neki való, s György testvérével megegyezett, hogy az adósságok kifizetése ellenében átadja neki a majorátus nagy részét. Katonai pályája során megkapta a vezérőrnagyi rangot, s

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

számos kitüntetést is kapott (San Giuseppe rend lovagja, II. osztályú vaskorona rend, Lipót rend nagykeresztje, I. osztályú Szaniszló rend, Aranygyapjas rend).

1866-ban a königgrätzi csatában súlyosan megsebesült, így visszavonult a katonai pályától, de mivel nőtlen maradt, birtokai irányítását teljes mértékben öccsére, Györgyre bízta, s 1883-as haláláig keszthelyi birtokára vonult vissza.

Festetics György (II.) 1815-ben született Bécsben, László második gyermekeként. Gyermekkorát Keszthelyen töltötte, iskoláit Keszthelyen és Szombathelyen végezte. Pozsonyban jogot tanult, majd bátyja példáját követve, katonának állt, ahol egészen az alezredesti címig jutott. Apja halála után visszavonult a katonai pályáról és a Taszilóval való meggyezésére után a birtokok helyreállítását tűzte ki célul. 1849-ben feleségül vette gróf Erdődy Eugéniát, akitől négy gyermeke született: Tasziló, Jenő, Georgina és Pál.

Tevékenyen részt vett a magyar gazdák egyesületének (OMGE) újjászervezésében az 1850-es évek végén, 1864-ben ennek elnökévé is választották. 1865 után aktívan részt vett a politikai életben. Még ebben az évben Zala megye főispánjává nevezték ki, s ő nyitotta meg az újra felállított gazdasági intézetet Keszthelyen. Az új felelős magyar minisztériumban is szerephez jutott, ő töltötte be a király személye körüli miniszterséget. E tisztségben végzett munkájával nemcsak Ferenc József, hanem a miniszterelnök és a főrendek is teljes mértékben meg voltak elégedve. Akárcsak elődei, számos kitüntetésben részesült, így a Szent István rend kancellárjává választották, megkapta a Szent István rend nagykeresztjét, s valóságos belső titkos tanácsossá nevezték ki.

Megromlott egészségi állapota miatt nem tudta a rá bízott feladatokat teljesíteni, így először az OMGE elnökségéről, majd a miniszterségről mondott le. 1875-ben a király miniszterelnökké akarta kinevezni, azonban betegsége miatt már ezt sem tudta elfogadni. Végül 1883-ban, nem sokkal testvére, Tasziló után halt meg.

Festetics Tasziló (II.) 1850-ben született, II. György és Erdődy Eugénia elsőszülött gyermekeként. Külföldön jogi és gazdasági tanulmányokat folytatott, majd apja halála után átvette az uradalmak irányítását. 1883-ban újjáépíttette a kastélyt, megépíttette az északi szárnyat a toronnyal. Ekkor készült el a Fő utca felőli főkapu, mely Hencz Antal keszthelyi építőmester alkotása.

1880-ban feleségül vette Lady Mary Douglas Hamiltont, aki több európai családdal is rokonságban állt. Édesanyja, Badeni Mária révén a német, édesapja, XI. Hamilton révén a skót uralkodóházzal volt kapcsolatban. Érdekes még, hogy Hamilton Mária előzőleg a monacói herceg felesége volt, akitől született is egy gyermeke, s az ő leszármazottai jelenleg Monacó hercegei. Lady Mary Tasziló befolyását kihasználva, pápai engedéllyel vált el első férjétől, ami nagyon ritka volt abban az időben. Négy gyermekük született: Mária, György, Alexandra és Karola.

1911-ben nyerte el a hercegi címet. Az első világháború utáni békekötés súlyos csapásként érte, hiszen ezzel a Habsburg-ház kivonult Magyarországról, és az új vezetés idegen volt Tasziló számára.

1921 nyarán a Helikon ünnepségek 100. évfordulójára nagy ünnepséget szervezett, amely az előkelőség és a diákság mellett számos nagy alakot vonzott ide. Jelen volt Móra Ferenc, Zichy János, Apponyi Albert, Rákosi Jenő és Horty Miklós is. Az ekkor avatott Helikon emlékmű még ma is áll a város parkjában.

1933-ban bekövetkezett halála után fia vette át a birtokok vezetését.

III. György 1882-ban született, szülei egyetlen fiaként. Tanulmányait a keszthelyi gimnázium elvégzése után Angliában folytatta, majd Párizsban és Londonban volt követségi attasé. A magyar lótenyésztés egyik nagy előmozdítójaként a Magyar Lovaregylet igazgatója és a Lótenyésztési Bizottság elnöke volt. 1938-ban feleségül vette Haugwitz Mária grófnőt. Egyetlen gyermekük, György, 1940-ben született. III. György 1941-ben meghalt, s özvegye a II. világháború miatt 1944-ben elhagyta az országot, előbb Svájcba menekültek, majd Bécsben telepedtek le.

A család távozása után a tulajdonos nélkül maradt birtokokat előbb a bolgár, majd a német hadsereg rabolta ki, s a helyi lakosság sem kímélte az itt hagyott javakat. A kastély egy része a II. világháború végétől szovjet hadikórház, aztán magyar lakotanya, majd egyetemi kollégium volt, de orthont adott a városi könyvtárnak és a zeneiskolának is.

A kastély helyreállítását az 1970-es években kezdték meg, s a Helikon Kastélymúzeum 1984-ben nyitotta meg kapuit.

3.2. A kastély mint turisztikai termék

3.2.1. A múzeum

A kastély építését Keszthelyen Festetics Kristóf kezdte el 1745-ben, a korábbi birtokos, a Pethő-család középkori udvarháza helyén. Ezt az első épületet, mely már a mai helyén állt, a későbbiek során háromszor bővítették, először a XVIII. század közepén, majd a végén, végül 1883. és 1887. között.

Az átépítések során, bár a külső homlokzatok sok-sok változáson mentek keresztül, a kastély régi szárnya, azaz a mai múzeum, mindvégig megőrizte eredeti barokk világát, melyhez a későbbi korok rokokó, klasszicista, majd végül eklektikus stílus-elemi is harmonikusan illeszkednek.

3.2.1.1. Főúri életforma

I. terem: Kristóf szoba

A teremben Festetics Kristóf egészalakos tölgyfa-dombozmű képe látható, amely ismeretlen magyar faragó műve. A vele szemben lévő falon fia, Festetics Pál (III.) márványozsák képe függ. A falakon látható képek az akkori állattenyésztés fő formáit mutatják be, ezek a család gazdálkodásában nagy szerepet játszottak. Festetics Tasziló állattenyésztési programjával kapcsolatos képek ezek, aki különösen az állattenyésztés fejlesztésén fáradozott. Tulajdonosa volt a legnagyobb számú és legkitűnőbb magyar gulyának, juhállománya több mint 62 000 egyedből állt. A bal oldali kép Emil Adam munkája. A hagyomány szerint az előtérbe festett két bikát és négy tehenet a gróf VII. Edward angol királynak ajándékozta. Ekkor készült a szemben lévő falon függő két kép: az egyik a Festetics kondát (bakonyi ridegsertés), a másik a ménest ábrázolja. Festőjük ismeretlen. A bakonyi ridegsertés fajta már kihalt, de érdekessége az, hogy egy ilyen konda tartása nem kívánt nagy befektetést, mert télen - nyáron szabadban voltak és nem kellett szállítani sem, mivel lábán mentek el a német, osztrák, olasz piacokra.

II. terem: Képgaléria vagy képes terem

Nevét az itt elhelyezett festményekről kapta, melyek Robert Huber munkái, aki a francia rokokó egyik jeles mestere volt. Az öt kép közül csak három eredeti, kettő sajnos elpusztult a világháborúk során, ezeket képről újrafestették.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A szoba Festetics Györgynek, a család legismertebb és legkiemelkedőbb tagjának állít emléket. Az őt ábrázoló festmény felett Zrínyi Miklós költő és hadvezér képe függ, aki a gróf példaképe volt. Az itt található vitrinekben György életpályájára, irodalmi kapcsolataira vonatkozó dokumentumok láthatóak.

A két vörösmárvány díszkandallón található meissenai labdarózsákkal és madarakkal díszített porcelánvázák a XVIII. századból származnak. A világon csak tizenegy ilyen váza van, ebből öt a kastélyban van elhelyezve.

III. terem: Díszlépcsőház

A nyugati szárnyban található lépcsőház az udvarról az emeletre vezet. A gazdagon faragott burkolatot az 1883-1887-es átépítés során készítette a bécsi Portois és Fix cég szlavóniai tölgyfából. Ez a fajta nevéből adódóan Szlavóniából, a jelenlegi Horvátország területéről származik, ahonnan a Festeticsek is érkeztek. Érdekes az, hogy magas csersavtartalma miatt nem megy bele a szű, így nagyon szívós és időtálló. Az aranyozott réz csillárt a Gagneuau cég szállította. Az itt elhelyezett két váza egyike XVIII. századi kínai, a másik XIX. századi francia munka. A falakon függő festmények a család nevesebb tagjait ábrázolják. Középen Festetics György látható, a szemközti fal két szélén szülei, Festetics Pál (III.) és Bossányi Julianna találhatóak. A jobb oldali fal közepén Festetics Julianna, Széchenyi Ferenc – a Nemzeti Múzeum és Könyvtár alapítója – felesége és Széchenyi István édesanyja tekinthető meg. Kevesen tudják, hogy a kor szokásait követve, ő is gyűjtötte a köveket, s ebből a gyűjteményből alapították meg a Természettudományi Múzeumot, mely még ma is megtekinthetőek.

IV. terem: Zöld szoba

Festetics György és fia, László igen sokat tett a magyar lótenyésztésért. Az általuk létrehozott fenékpusztai ménes volt a bölcsője a világhírűvé vált magyar nóniusz lófajtának. A Festetics-család tagjai a későbbiekben is kedvelői voltak a lótenyésztés valamennyi ágának.

Festetics Tasziló (II.), aki közhivatali pályafutása során főlovászmestere volt Ferenc József császárnak, rangos festőket hívott Keszthelyre, hogy kedvenc lovaikat örökítsék meg. Így Emil Adam is hosszabb ideig tartózkodott itt, ő festette a szobát díszítő lovas képek nagy részét. A bal oldali kép a fenékpusztai ménest ábrázolja, előtérben a leghíresebb lovakkal. Ezeknek nevei a képkereten találhatóak, szülei nevével együtt. Szemben vele a bécsi lókiállítás ábrázoló kép lóg, melyet a Tattersaalban rendeztek meg. Ez az épület sajnos a XX. század elején leégett. Az előtérben Ferenc József császár látható, aki ellátogatott a rangos eseményre, mellette Festetics Tasziló áll. A festő Anton Wesseli. A sarokban lévő mellszobor Széchenyi Istvánt ábrázolja, aki a magyar lótenyésztés kezdeményezője volt. Az óra Párizsban készült a XIX. században, és a jobb oldali kis szekrényrel együtt bouille stílusban készült. (Bouille francia bútorművész, XIV Lajos udvari asztalos).

A róla elnevezett stílus jellemzője, hogy vegyítik a természetes és a mesterséges anyagokat.) A bútorok Bouille intarziával készültek, teknősbékapáncél, fém és fa anyagokat használtak. Az ablakok között Festetics Tasziló (II.) lovas portréja lóg, a kép 1884-ben készült, Emil Adam munkája. Apja, Eugen Adam készítette a ketősfogatót ábrázoló képet, magyar ruhás alakokkal.

A sarokban egy keleti motívumokkal díszített gobelin karosszék áll, amely a XVII. században készült Magyarországon. Párja az Iparművészeti Múzeumban van.

V. terem: Sárga szoba – Tasziló szoba

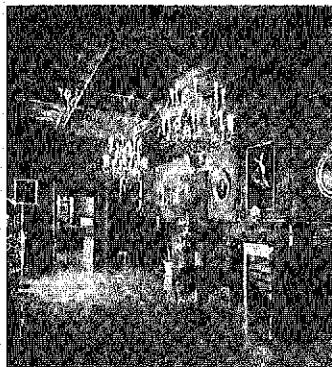
A terem neoreneszánsz stílusú faburkolatát szintén a Portois és Fix cég készítette szlavóniai tölgyből, 1880-1883. között. A szoba többi bútora is neoreneszánsz stílusban készült a XIX. században. A kandalló csempéje a hollandiai Delftből származik, ezek kézi festésűek és bibliai jeleneteket ábrázolnak. Flamand eredetű a mennyezetről függő rézcsillár is.

A szoba közepén Festetics Tasziló (II.) egyszalagos képe látható, mely Benczúr Gyula alkotása. A bútorokon elhelyezett dísztárgyak többsége lóversenydíj. Kiemelkedő közülük a középső szekrényen látható, csatajeleneteket ábrázoló ezüst szobor, amely az Anglián kívüli legrangosabb európai lófuttatási díj, a Királydíj. Eredetileg vándordíj volt, amelyet a herceg Patient nevű lova háromszor nyert el, és így végleg a család birtokában maradt. A kandalló előtti fehér márvány szobor II. Tasziló feleségének, Lady Mary Hamiltonnak kedvenc kutyáját ábrázolja. A falat körben neves Festetics lovak portréi díszítik, köztük az 1885-ös év sztárjai, Fenék és Bulgár. A festmények Emil Adam munkái.

VI. terem: Fogadószoba vagy Vörös szalon

Faburkolata az előbbinél világosabb, ékessége a neoreneszánsz stílusban kivitelezett kazettás mennyezet, közepén a Festetics-címerrel. A faragott delfti csempékkel díszített kandalló felett Festetics Tasziló feleségének, Mary Douglas Hamiltonnak a képe függ. A festő Angeli Henrik. A falakon lógó festmények a család történelmileg kiemelkedő szerepet játszó tagjait ábrázolják.

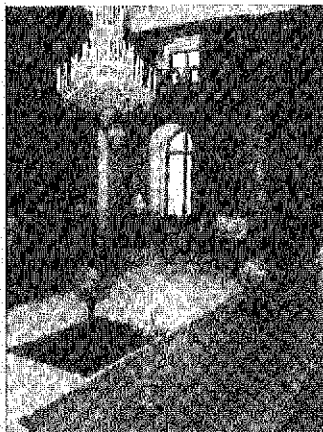
Az ülőbútorok 1850 körüli, neobarokk stílusú magyar munkák. A kandalló mellett álló, két szerecsenfiút ábrázoló állvány a XIX. század közepén, Velencében készült. Gyertyatartóként használták, és indiai elefántagyar díszíti.

VII. terem: Nagykönyvtár

A könyvtári épületszárnyat Festetics György építtette 1799. és 1801. között, Rantz János György uradalmi építész tervei alapján, berendezése pedig Kerbl János munkája. A klasszicista stílusú könyvállványok és a galéria szlavóniai tölgyből készültek, akárcsak a díszlépcsőház. A teremben hársfából készült, aranylemezekkel borított csillár lóg. A terem baloldalán Festetics György carrarai márványból készült mellszobra található, mely Ströbl Alajos alkotása. Vele szemben Joseph Kopf Diana szobra áll. A szoba négy sarkában J. Kopf és L. McDonald Négy évszak című szobrai állnak. Az itt található pultokon két-két aranyozott bronz gyertyatartó, egy-egy meissenai porcelánváza, két glóbusz és egy éggömb áll. A földgömbök Nürnbergből, míg az éggömb Párizsból származik. A terem végében Festetics György Phoenix nevű hajójának tervezése tekinthető meg, mely a Balaton máig legnagyobb vitorlása.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

VIII. terem: Kiskönyvtár

A terembe 1938-ban, a nagykönyvtár díszítőelemeit felhasználva, kisebb könyvtárállványzatot építettek be. A márványkeretű kandalló felett a Halmi Arthur által 1936-ban III. Györgyről festett arckép látható. A parkettát középen XIX. századi, közép-ázsiai besír szőnyeg takarja, rajta XVIII. század végi francia Louis XVI. asztal áll.

IX. terem: Sárga szoba

Időszakos kiállítások színhelye. Jelenleg könyvkötészeti kiállítást tekinthetnek meg az érdeklődők. A csillár aranyozott hársfa, kézi faragású.

X. terem: Oratórium és kápolna

A látogatók a kápolna emeleti szintjén elhelyezett oratóriumba, azaz imaszobába lépnek be. Innen nézhetnek le a kápolnába.

A kápolnát Festetics György építtette, hatféle magyar márvánnyal díszítette, a márványoszlopok korinthusi oszlopfőit aranylemezekkel vonták be. Építészeti kialakítását 1805-ben osztrák és olasz iparosok végezték. Mai formáját az 1886-os építkezések alkalmával nyerte el. A kápolna oltárának felszerelési tárgyai a Magyarok Nagyszonya plébániatemplom letétje. Az oratórium és a kápolna neogótikus, üveg ablakkepei – Jézus és Mária életéből vett jelenetek – a budapesti Róth Miksa műhelyére vallanak.

A helyiség eredeti rendeltetése az volt, hogy a Festetics-család az oratóriumban ülve hallgatta végig a kápolnában lezajló szertartásokat, míg a személyzet a kápolna földszintjén foglalt helyet. A bejáratnál egy XVIII. századi magyar festő Patasich Ádám hártót, kalocsai érseket, a másik falon Vaszary János Vaszary Kolos hercegprímást ábrázoló képe függ.

XI. – XII. – XIII. terem

A következő három terem lakószobaként használták. Berendezési tárgyaik a XVIII-XIX. századból valók. Az első szobában XI. Hamilton és Badeni Mária (Lady Mary Hamilton szütleinek) képe függ. A második helyiségben pásztorjelenetet ábrázoló festmény látható. A harmadik teremben Festetics Tasziló (II.) és felesége látható, előbbi H. Ageli, utóbbi R. Buckner munkája.

XIV. terem: Kínai szoba

Ez az egyetlen olyan szoba, ahol a felújítás után is megmaradt a selyem falikárpit. Míg a többi helyiségben ezeket az eredetihez hasonló, ugyanolyan mintázatú és színű, papír alapú tapétára cserélték, ebben a teremben kínai selyembrokátot használtak. A falon Mária Terézia, II. József és Maria Antoinette festménye lóg. Az itt látható bútorok a XVIII. századból valók.

XV. terem: Kék szoba

A helyiség díszce a feketére festett fából készült, kék selyem húzott, magyar műhelyben készült késő empire ülőgarnitúra. Balra Festetics László, jobbra felesége, Hohenzollern Jozefin arcképe látható.

XVI. terem: Sarokszoba

Az egykori hercegnői öltözőszoba bútorzata cseresznyefából készült, jellegzetes francia heverővel, a szelonnal. Itt látható Festetics Györgyné (III.) portréja, melyet Halmi Artúr festett az 1930-40-es években. A terem falát nyomott angolváson kárpitozás borítja.

XVII. terem: Nagyszalon – Fehér szalon

A kastély fogadóterme volt, legfőbb díszce az aranyozott stukkó mennyezet és a jávorfa intarziával készült díszes parketta. Az itt elhelyezett tárlók egykor a Nemzeti Múzeum berendezési tárgyaihoz tartoztak, a vitrinekben a kastély egykori életére, vendégségeire, vadászataira vonatkozó dokumentumok, alaprajzok láthatóak.

XVIII. terem: Tükörterem

A kastély egyik legszebb terme, egykor ebédlőként használták. Az 1883-1887-es átépítés során nyerte el mai formáját. Az aranybronz - fehérmárvány kandallót a Charpentier et Cie párizsi cég készítette. A tükrök előtt elhelyezett aranyozott bronz óra és a gyertyatartók a XIX. századból való francia munkák.

Ma koncertteremként használják, de fogadások, konferenciák, esküvők is helyet kapnak benne.

3.2.1.2. Az iszlám világa

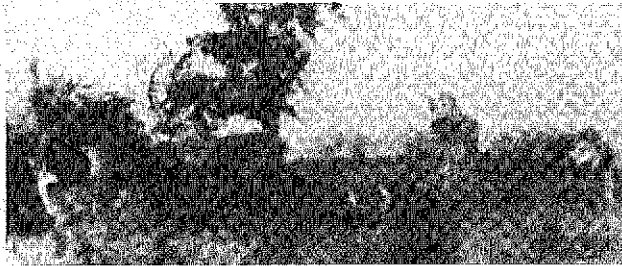
A kiállítás 2001 augusztusától látható a múzeumban. Egy kuvaiti magánmúzeumból származik a 300 darabból álló kollekción, amely 23 iszlám ország kulturális értékét foglalja magában Marokkótól Indiáig.

3.2.1.3. Vadásztrófeák

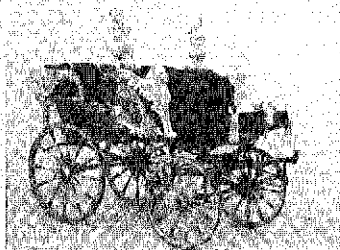
Windisch-Grätz Ferenc József 1981-ben a magyar államra hagyományozta 273 vadásztrófeából álló magángyűjteményét, melyet 1985-ben a kastélymúzeumban állítottak ki.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

2001-ben nyílt meg a Négy földrész trófeái című kiállítás, amely Európában, Ázsiában, Afrikában, Amerikában ejtett rekord trófeákat mutat be. A mintegy 500 darab felét Windisch-Grätz Ferenc József gyűjteménye teszi ki, a többi az Angliából Magyarországra visszatelepült Dózsa György és a zalai származású Hídvégi Béla magángyűjteménye.

3.2.1.4. Hintómúzeum

Az Ybl-lovarda épületében található, melynek felújítása 2004-ben fejeződött be. Közel 30 fogat (köztük 4 szán), nyergék, lószerszámok, ostorok, korabeli rajzok, festmények fotók vannak kiállítva. A hintókat az osztrák Werner Guster ajándékozta a kastélynak.

Híres hintók: Rudolf trónörökös, Mária Valéria és Ferenc Ferdinánd hintója.

3.2.1.5. Varázslatos esték

Az európai múzeumok 2005-ben indították el hosszú, éjszakába nyúló nyitva tartásukat. Az új rendezvénynek olyan nagy sikere lett, hogy 2006-ban több európai ország is csatlakozott a programhoz, köztük Magyarország is. A kezdeményezés célja az volt, hogy a kínálat alkalmazkodjon a megváltozott fogyasztói szokásokhoz, illetve egyfajta vendégkörbővülésre is számítottak.

Ekkor született meg az ötlet a Helikon Kastélmúzeumban, hogy ezt az új irányt ők is kövessék, s így létrehozták a Varázslatos estéket, mellyel a nyitva tartást hozzáigazították a megváltozott igényekhez. A program megvalósításánál figyelembe kellett venni, hogy az éjszakai kastélylátogatást elkülönítsék a nappali nyitva tartástól, ezért este 9 órától, igény szerint indí-

tanak csoportokat a nyári időszakban. A szervezők az új attrakció exkluzívabbá tételére törekedtek. Ennek megvalósulását szolgálják a korhű barokk ruhák, a gyertyafényes vezetés és a régi kort idéző zene.

Az első évben a tárlatvezetéshez szükséges ruhákat a zalaegecszei Hevesi Sándor Színház biztosította ingyen, de még ebben az évben világossá vált, hogy ez nem jelent végleges megoldást, és a kastély saját ruhákat varratott az alkalmazottak részére. A zenét a Musica Antiqua és a Tátorján együttes biztosítja, előbbi barokk és reneszánsz zenét, míg utóbbi régi magyar virágénekeket ad elő. A zeneszó háromszor szólal meg a tárlatvezetés során, kétszer a program közben, egyszer pedig a végén, egy minikoncert formájában, miközben a látogatókat pezsgő és üdítő várja. A Varázslatos Esték további közreműködői a kastély szakképzett dolgozói, s így ezért nem kellett újabb embereket felvenni.

Kiegészítő elemként szolgál még a kivilágított szökőkút, hiszen a kastély megtekintése után az érdeklődők sétálhatnak egyet a parkban is. 20-30 fős csoportokban viszik fel a vendégeket, a látogatás ideje körülbelül 50 perc. A tárlatvezetés során A főúri életforma bemutatása című állandó kiállítást tekintik meg, igény szerint magyar, német, angol vagy olasz nyelven, amelynek során az ideérkező turisták megismerkedhetnek a család történetével, életmódjukkal és korukkal. A programot a tükörteremben lezajló koncert és pezsgőztetés zárja.

3.2.1.6. Időszaki kiállítások

Az állandó kiállítások mellett vannak időszaki kiállítások is, melyek csak néhány hónapig tekinthetők meg. 2000. és 2005. között összesen 67 időszaki kiállítást rendeztek. (Felsorolását l. 7. 1. számú melléklet.)

3.2.1.7. A kastélypark

Gersei Pethő János XV. századi várkastélya körül is volt várkert, erről azonban nem maradt ránk frásos emlék. Hofstädter Kristóf 1755-ös tervrajza alapján elmondhatjuk, hogy már ekkor francia park vette körül a kastély épületét, a mögötte elterülő angolparkot 1792-ben alakították ki, mely fénykorában 42 hektáron terült el, ma azonban 7,2 hektárra zsugorodott össze. Már megkezdődött a park rekonstrukciója, ennek elkészültével 35 hektárra fog bővülni a kastélypark nagysága. A visszakapott területből, amelyen több laktanyaépület állt, első lépésként öt hektárt rehabilitálnak, amelyen már 2005-ben elkezdődött a parkosítás. A terület további rehabilitációját apránként szeretnék megvalósítani.

A kastély körül angol- és franciapark is található. A kastélyt körülvevő franciaparkban rendezett virágágyások, sorban ültetett fák, szökőkutak díszítik a parkot, e mögött található az

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

angolpark, mely a természetes felszíni tényezőket – forrás, ér, tavacska, vízesés, kisebb nagyobb csoportban elhelyezett fák – részesíti előnyben.

A kastély parkjában található a XIX. század elején épült oroszlanos kút, melynek épülete faragott homokkő tömbökből készült, elején pedig két oroszlán köpi a vizet a félköríves medencébe.

3.2.2. Konferenciaközpont és szálloda

3.2.2.1. Konferenciaközpont

Amikor 1984-ben megalakult a múzeum, a Festetics-kastély a kiállítások mellett fogadásoknak és konferenciáknak is otthont adott.

1996-ban közhasznú társasággá alakult át, és ettől az időszaktól kezdődött az intézmény rendezvényszervezési tevékenysége.

Számos konferencia, esküvő és fogadás, kiállítás-megnyitó, operettest, koncert és nyári színház kerül évente megrendezésre, és a rendezvények száma évről évre nő. (A rendezvények gazdasági elemzése a 3.3.2. Konferencia-központ és szálloda című alfejezetben olvasható.)

2003-ban megújult a kastély konferenciaközpontja. A felújítást 2002-ben kezdték meg és egy évig tartott. Ezzel jelentősen megnőtt a versenyképessége a konferenciaturizmus piacon, ahol európai viszonylatban is megállja a helyét. A munkálatok során elkészült négy lakosztály főúri módon történt berendezése, a tapéták cseréje, az ajtók, ablakok festése. A beruházás 20 millió Ft-ba került.

A konferenciaközpont részei:

- velencei tükörterem,
- kisbálterem,
- nagybálterem,
- tálaló.

A 2002-es felújításoknak köszönhetően a velencei tükörterem, kisbálterem, nagybálterem és tálaló mintegy 200 fő befogadására vált alkalmassá. Ebből a nagybálterembe 120, míg a kisbálterembe 80 főt helyezhetnek el. Konferencia, esküvő esetén a Fehér tükörteremben 180-200 fő fér el. Fogadás esetén 300 adagos konyha gondoskodik az ételről - italról a résztvevők számára.

A lovarda feletti konferenciatermek átadásával többszekciós konferencia megrendezésére is sor kerülhet majd. A konferenciaközpontban kétféle rendezvényt bonyolítanak le, egyik esetben csak a termeket adják bérbé, de az esetek többségében a rendezvényt is a kastély szervezi. Ha a konferenciaközpont vállalja a rendezvény szervezését, akkor a teljes lebonyolítást is ők végzik, és fogadás esetén az étel-ital kínálatról is ők gondoskodnak. A kastély rendelkezik a konferencia megrendezéséhez szükséges eszközzel, egyes alkalmakra eszközöket bérelnek.

Évente mintegy 30-35 komolyzenei rendezvény van. Tiszteletdíjat általában nem kell fizetni. A mesterkurzusokat június és október között tartják, ezek száma egy évben 7, de ezt növelni szeretnék 9-10-re. Mesterkurzust tart itt Szokolay Balázs, Szabó Orsolya, Gulyás Márta, Szabady Vilmos és Onczay Csaba, de minden évben megrendezik a barokk hetet és a reneszánsz hetet is. A Festetics-kastély diplomáciailag is jelentős.

Az első nemzetközi konferenciát 1985-ben rendezték A vidékfejlesztés lehetőségei a térségben címmel. Évente mintegy 200-250 rendezvényt tartanak a kastélyban.

Rendezvények 2000 és 2006 között	
Év	Rendezvények száma
2000.	291
2001.	260
2002.	242
2003.	264
2004.	235
2005.	240
2006.	243

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

Rendezvények 2006-ban

Rendezvények 2006-ban	
Rendezvény típusa	Száma (db)
Koncert	80
Mesterkurzus	6
Konferencia	29
Új kiállítás (kiállítás-megnyitó)	9
Színházi előadás	11
Egyéb programok	108
Összesen	243

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

3.2.2.2. Szálloda

A szálloda férőhelyeinek száma:

14 szoba, 4 lakosztály és 3 toronyszoba áll a kastély rendelkezésére. A szobák közül 9 db négyágyas, 2 db háromágyas, 1 db kétágyas és 1 db 2x2 ágyas.

A szállodát főként az itt megrendezésre kerülő programok vendégei veszik igénybe. A szálláshely nem minősül kereskedelmi szálláshelynek, ezért besorolásuk sem valósult meg.

A szállodát az 1960-1970-es években állították helyre. A szobák egy része padlószőnyeges, tapétás, mindegyikhez külön fürdőszoba és külön gardrób rész tartozik, más részük 2, 3 és 4 ágyas, melyekben van ugyan tévécábel-csatlakozó, de készülék nincsen. A toronyszobák berendezése hasonló, de nincs külön fürdőszoba, csak közös.

A lakosztályok felújítása már megtörtént, de berendezésük nem korabeli. Minden lakosztály rendelkezik telefonnal, internet-elérhetőséggel, tévécábel-csatlakozóval. Mindegyikhez külön fürdőszoba tartozik. A közös folyosó végén minibár található.

Értékmegőrzésre, csomagmegőrzésre a szálloda recepcióján van lehetőség.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A szálloda férőhelyeinek száma		
Szám	Elnevezés	Férőhely
1.	szoba	4
2.	szoba	4
3.	szoba	4
4.	szoba	3
5.	szoba	4+1
6.	szoba	3 (2 ágy+1 franciaágy)
7.	szoba	4
8.	szoba	4
9.	szoba	4
10.	szoba	4
12.	szoba	4
13.	szoba	4
15.	szoba	2+2
16.	szoba	2
17.	toronyszoba	3
18.	toronyszoba	3
19.	toronyszoba	3
41.	lakosztály	2
42.	lakosztály	2
43.	lakosztály	2
44.	lakosztály	2
Összesen	21 darab	70

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai

A jövőben a szálláshelyek bővítését tervezik, céljuk a szálloda nyitottá tétele. Ennek eléréséhez át kell alakítani, illetve fel kell újítani a szobákat. A szükséges felújítások a lakosztályoknál már megtörténtek. Infrastrukturális fejlesztésre is szükség van, például közösségi helyiség, presszó és üzletek létrehozására, ami mintegy 25-30 millió Ft-ba kerülne. Ehhez azonban jelenleg nem áll anyagi forrás rendelkezésre.

3.2.3. A könyvtár

A kastély egyik legnagyobb értéke a könyvtár, mely nemcsak a kastély egyik legszebb terme. Az egyetlen, eredeti formájában fennmaradt főúri magánkönyvtár Magyarországon, melyet kutatási célra, igazgatói engedéllyel, még ma is igénybe vehetnek a kutatók.

Alapítása az 1760-as évekre tehető. A gyűjtemény első darabjai Festetics Kristóf nevéhez fűződnek, ezek nagyrészt jogi, politikai, történeti és földrajzi témájú művek voltak. Azért, hogy a gyűjteményt egyben tartsa, a könyvtárat a hitbizomány részévé tette, így az elidegeníthetetlené vált. Fia, III. Pál szenvedélyes könyvgyűjtő volt, aki jelentős összeget fordított az állomány növelésére, s ő rakta le a hírlaptár alapjait is. A könyvtári munkák ellátására szakembert alkalmazott. A legtöbb könyvet mégis a család legjelentősebb és legismertebb tagja, Festetics György gyűjtötte, az ő idejében megötszöröződött a könyvek száma. A családban elsőként, igyekezett a könyvtárat a köz és a magyar művelődés szolgálatába állítani, így megnyitotta azt a Georgikon tanárai és hallgatói előtt. Szabályozta a használatot és a kezelést. A könyvállomány az ő idejében bevezetett szakcsoportok alapján van ma is rendszerezve, ezek latin neveit még ma is leolvashatjuk a könyvespolcokról (Philologia, Georgica, Historica, Musica, Genealogia, Heraldica stb.).

A második világháborúig a gyűjtemény mintegy 50 000 kötetre bővült, ekkor a ritkaságok megóvása miatt az ősnymtat-

ványokat (48 db) és a kéziratokat az Országos Széchényi Könyvtárba szállították. Néhány visszakerült a Helikon Könyvtár tulajdonába, és más könyvtárakból is érkeztek értékes darabok, így ma 95 000 kötet található itt.

3.3. Gazdasági helyzet

A Helikon Kastélymúzeumot 1984-ben nyitották meg. 1996. szeptember 1-jén a Művelődési és Közoktatási Minisztérium az intézményt közhasznú társasággá alakította át, és úgy döntött, hogy bevételeit egyre jelentősebb részben vállalkozói tevékenységgel kell kiegészíteni, és az önfenntartást kell egyre inkább elérni.

A kht. célrendszere

Vállalati küldetés (misszió)

A Helikon Kastélymúzeum elsődleges célja a Festetics-örökség fenntartása és bemutatása a nagyközönség előtt. Fő tevékenységei közé tartozik a kiállítások szervezése, a konferenciák rendezése és könyvtári kutatási lehetőség biztosítása. Fontos, hogy a vállalkozást egy vízió vezesse, amely irányt mutat a következő 10-20 évre. Vízió alatt a kívánatos elérendő állapotot értjük.

Vízió:

- a Festetics-örökség fenntartása és helyreállítása,
- más kultúrák bemutatása.

Hosszú távú célok

- Amazon:

A Festetics-kastély mellett található az egykori Amazon szálló épülete, melynek helyreállítását, XVII. századi, korabeli berendezését vették terveh.

- Lóváltó állomás:

Az 1500-as években épült lóváltó állomás felújításával lehetőség nyílna hintók, postakocsik fogadására.

- Botanikus kert:

A botanikus kertben a Balaton-felvidék védett növényei, az akváriumban a Balaton őshonos halait fogják bemutatni.

- Fenékpusztá:

A fenékpusztai kiskastély egykor a Festetics-család nyári rezidenciája volt. Az épület és a híres Festetics ménes újjáélesztéséhez szükséges összeget európai uniós pályázat révén szeretnék megszerezni.

Üzletpolitikai cél:

- a könyvtár működtetése, anyagának kezelése, rendelkezésre bocsátása a tudományos kutatás számára

- a múzeum bemutatása a nagyközönségnek,

- a park fenntartása és bemutatása.

Rövid távú célja

- a finanszírozási hiány ellensúlyozása,

- a marketingtevékenység jelentőségének fokozása,

- a park helyreállítása,

- több rendezvény,

- a Vadászati Múzeum megvalósítása.

Tevékenységi kör:

- közhasznú tevékenység:

- ✓ múzeum,

- ✓ könyvtár,

- ✓ növénykert,

- ✓ ingatlankezelés,

- ✓ vagyonkezelés.

- vállalkozói tevékenység:

- ✓ előadó-művészeti tevékenység,

- ✓ zeneoktatás,

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

- ✓ egyéb szálláshely-szolgáltatás,
- ✓ vendéglátás,
- ✓ munkahelyi érkeztetés,

- ✓ ingatlan-bérbeadás,
- ✓ kultúrcikk-kiskereskedelem.

Az éves bevétel megoszlása 2005-2006-ban (millió Ft)				
Év	Saját bevétel	Állami támogatás	Pályázat	Összes bevétel
2005.	260	120	20	400
2006.	308,5	100	21,5	430

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

A kastély éves bevétele 2005-ben 400 millió Ft volt, a 2006-os tervezett bevétel 430 millió Ft, ezzel szemben a költségek 2005-ben 370 millió Ft-ot tettek ki, 2006-ban pedig a tervezett költség 400 millió Ft volt. A 2006-ban bekövetkezett bevétel-növekedés oka a folyamatosan növekvő látogatószám.

Míg a költségek egyre nőnek, az állami támogatás folyamatosan csökken. Míg 2005-ben 120 millió Ft volt, 2006-ban már

csak 100 millió Ft. A csökkenő állami támogatásból keletkező hiányt a kastély a bevétel növelésével, illetve költségcsökkentéssel igyekszik pótolni. A bevétel növekedése a látogatószám növelésével érhető el, ezért a jövőben jobban odafigyelnek a marketing tevékenységre. A költségek csökkentését a kiadások mérséklésével és a dolgozói létszám ésszerű redukálásával kívánják megvalósítani.

Az éves bevétel százalékos alakulása 2005-2006-ban (millió Ft)				
Év	Saját bevétel	Állami támogatás	Pályázat	Összes bevétel
2005.	260/400 → 65 %	120/400 → 30 %	20/400 → 5 %	100 %
2006.	308,5/430 → 72 %	100/430 → 23 %	21,5/430 → 5 %	100 %

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

Az éves bevétel százalékos változását bemutató táblázatból és a diagramokból látható, hogy az állami támogatás mértéke 2005-ről

2006-ra 30%-ról 23 %-ra csökkent, míg a saját bevétel aránya 65%-ról 72%-ra nőtt, a pályázatokból származó bevétel pedig stagnált.

A költségek megoszlása az összes költségen belül 2005-ben (millió Ft)	
Költségnem	Érték
Anyagköltség	60
Igénybe vett szolgáltatások költsége	21
Egyéb szolgáltatás	1
Béreköltség	190
Személyi jellegű egyéb kifizetés	9
Járulékok	71
Értékcsökkenés	16
Kiadványok	2
Összesen	370

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai

2000-től folyamatosan csökkent a látogatók száma egészen 2003-ig, majd ismét növekedni kezdett. A növekedés 2006-ban megállt, és kisebb csökkenés következett be. A Turizmus Bulletin felmérései alapján a belföldi turizmus helyzete 2001-től folyamatosan nőtt, amelynek az a magyarázata, hogy a terrorista merényletek a világ számos nagyvárosában a turizmust jelentősen befolyásolták. Ennek eredményeképpen az emberek féltek repülőre ülni, más városokba utazni, s ez a kiutazó turizmus csökkenéséhez és a belföldi turizmus növekedéséhez vezetett. A 2000. és 2003. közötti folyamatos csökkenés oka egyrészt az elmaradó külföldi látogatókkal, másrészt a csökkenő belföldi látogatószámmal magyarázható. A Festetics-kastély forgalmának növekedése 2003-ban a Hintómúzeum megnyitásával magyarázható. Ezen kívül ebben az évben indult el a múzeum Varázslatos esték című programja, mely nagy érdeklődést keltett nemcsak a látogatók, hanem a sajtó és a turizmus szakembereinek körében is.

A következő évben a Vadász-múzeum megnyitásával újabb növekedésre számít a múzeum vezetősége.

3.3.1. A múzeum

A látogatók számának alakulása 2000. és 2006. között		
Év	Összes látogató	Hintómúzeummal növelt összes látogató
2000.	196 461	
2001.	196 510	
2002.	190 127	
2003.	175 989	175 989
2004.	178 512	201 017
2005.	200 072	206 632
2006.	164 267	179 711

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

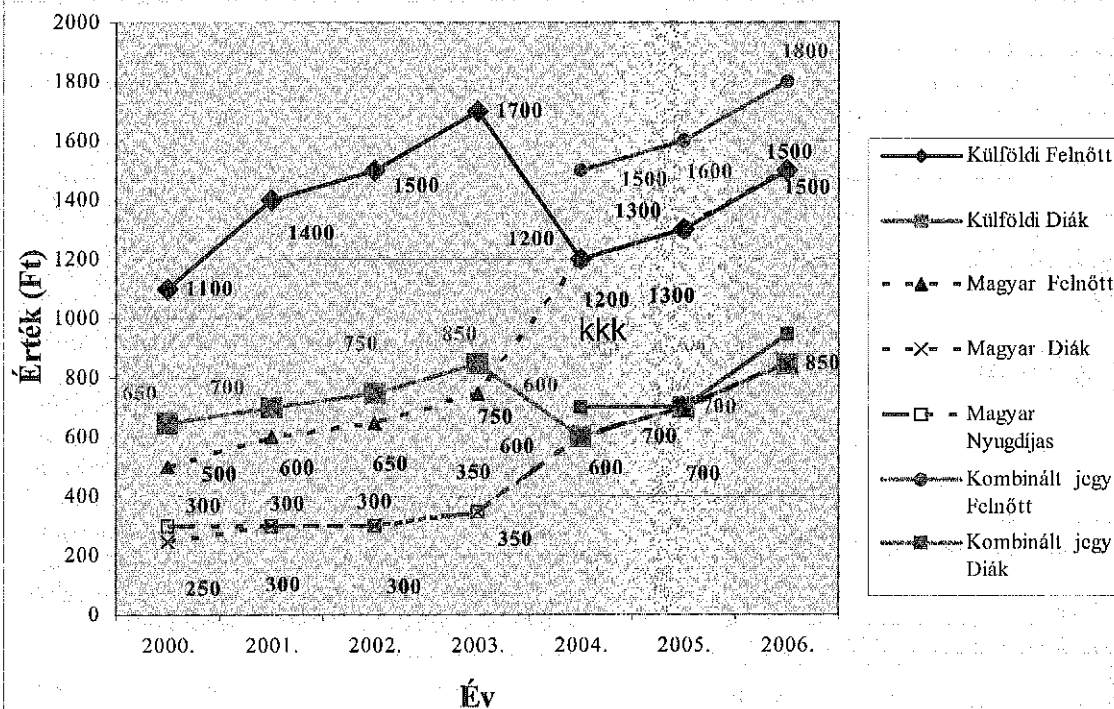
A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Év	Külföldiek számára		Belföldiek számára			Kombinált jegy*	
	Felnőtt	Diák	Felnőtt	Diák	Nyugdíjas	Felnőtt	Diák
2000.	1 100	650	500	250	300		
2001.	1 400	700	600	300	300		
2002.	1 500	750	650	300	300		
2003.	1 700	850	750	350	350		
2004.	1 200	600	1 200	600	600	1 500	700
2005.	1 300	700	1 300	700	700	1 600	700
2006.	1 500	850	1 500	850	850	1 800	950

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

*a kombinált jegy csak 2004-ben jelent meg.

A jegyárak alakulása 2000. és 2006. között

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

A diagramból látható, hogy a magyar diák, nyugdíjas és felnőtt jegyek ára évről évre nőtt, míg a külföldiek számára kínált jegyek esetében is növekedés tapasztalható egészen 2003-ig, ekkor egységesítették a magyar és a külföldi jegyárakat.

2004-ről 2005-re ismét nőtt a külföldi jegyek ára. A folyamatos növekedés egyrészt az inflációval, másrészt a magyar és a külföldi jegyárak egységesítésével magyarázható.

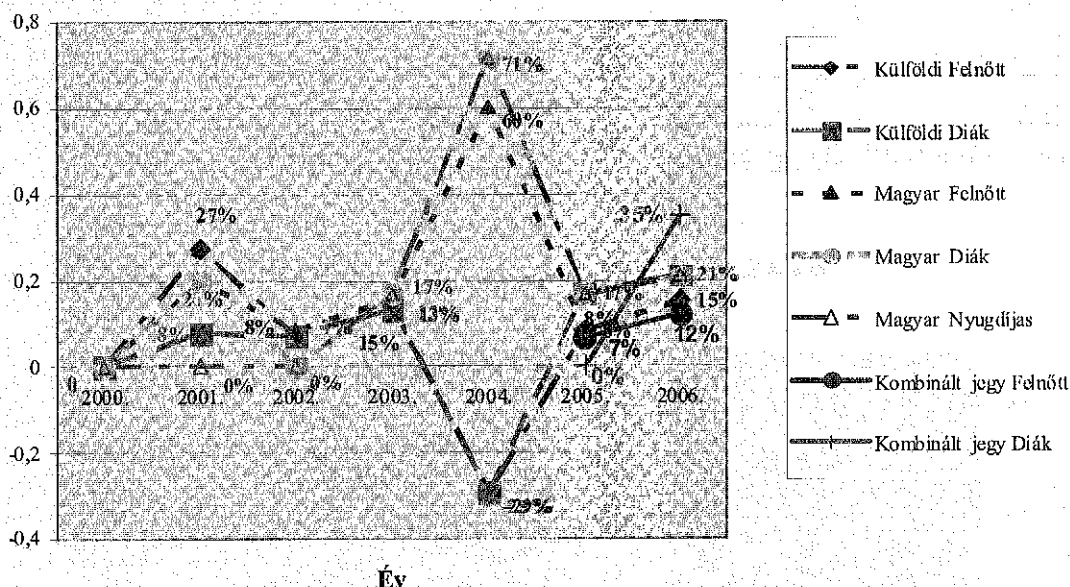
A kombinált jegy csak 2004-ben jelent meg, ennek megvételével a múzeum valamennyi kiállítása megtekinthető. Bevezetése azzal magyarázható, hogy a Hintómúzeum, mely külön épületben található, az előző évben nyílt meg. Természetesen erre a kiállításra külön is lehet jegyet venni, a kombinált jegy megvételével azonban kedvezményesen megtekinthető az összes kiállítás.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A jegyárak százalékos változása 2000. és 2006. között – dinamikus viszonyszám (%-ban)							
Év	Külföldi számára		Belföldi számára			Kombinált jegy	
	Felnőtt	Diák	Felnőtt	Diák	Nyugdíjas	Felnőtt	Diák
2000.	-	-	-	-	-		
2001.	27	8	20	20	0		
2002.	7	7	8	0	0		
2003.	13	13	15	17	17		
2004.	-29	-29	60	71	71		
2005.	8	17	8	17	17	7	0
2006.	15	21	15	21	21	12	35

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

A jegyárak százalékos változása 2000. és 2006. között

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

Ez a diagram szintén a jegyárak változását tükrözi százalékos formában. Itt jól megfigyelhető a 2003-ban bekövetkezett, a belföldi és a külföldi személyeknek szóló jegyek egységesítése, mert míg a magyar felnőtt belépő 60, a magyar diák és nyugdíjas pedig 71 %-kal nőtt, addig a külföldi jegyek ára 29 %-kal csökkent.

A Varázslatos esték program száma 2003-2006. között				
Hónap	2003.	2004.	2005.	2006.
január				
február				
március				
április		1		
május		2		
június		8	1	
július	7	14	14	13

augusztus	8	12	14	13
szeptember		2		
október				
november				
december		2		
Összesen	15	41	29	26

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

A Varázslatos esték 2003-ban jelent meg a múzeum új programjaként. A nagy sikerre való tekintettel 2004-ben sokkal több ilyen estét rendeztek meg, összesen 41-et. Ez az érdeklődők nagy számával és a jó sajtóvisszhanggal magyarázható. 2005-re csökkent a számuk, ez az érdeklődés csökkenésével, az újdonság varázsának elmúlásával magyarázható, 2006-ra pedig stagnált.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A kiállítások költsége

Egy kiállítás megrendezésének költsége átlagosan 300 000 Ft, jelentősebb, nagy értéket bemutató kiállítás esetén elérheti az 1 500 000 Ft-ot, kisebb kiállítás esetén viszont ez az összeg csupán 100 000 Ft.

A kiállítási költség összetevői:

- rendezési díj,
- anyagköltség,
- bérköltség,

- szolgáltatások költsége,
- szállítás,
- telekommunikáció (posta: meghívók, telefon).

A fenntartás költségei:

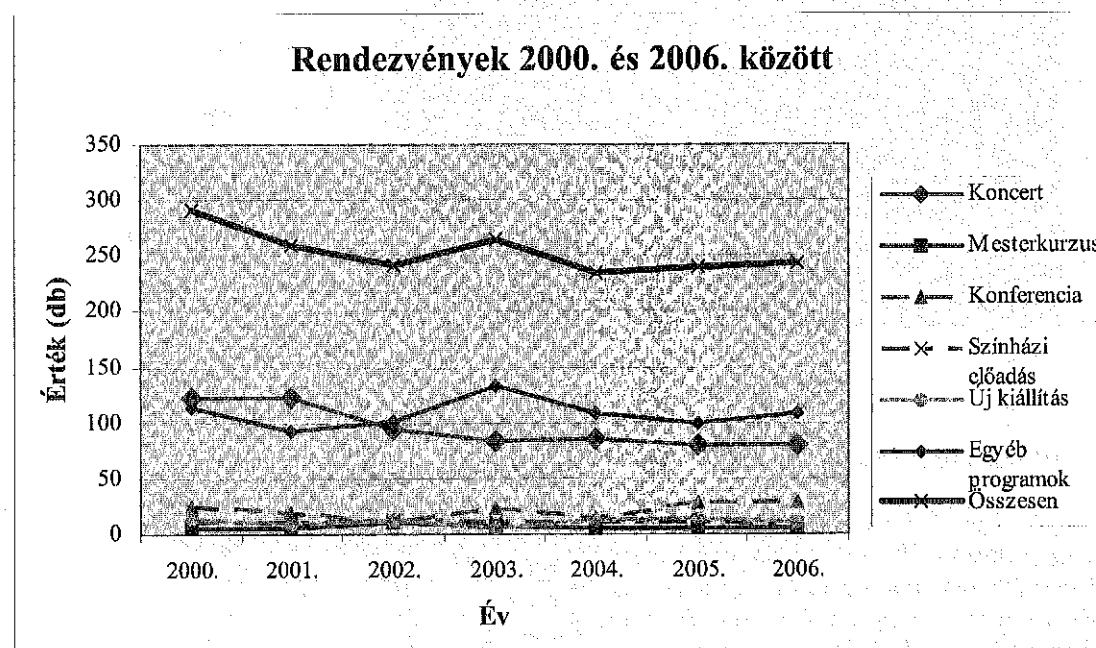
A fenntartási költség legnagyobb részét a közüzemi díjak és a bérköltség teszik ki. Egy állandó kiállításra jutó összköltség egy évben mintegy 36 millió Ft.

A bevételnek több mint a fele a főszezonban, júliusban és augusztusban realizálódik.

3.3.2. Konferenciaközpont és szálloda

Megnevezés	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Koncert	122	123	95	84	85	80	80
Mesterkurzus	6	5	10	7	6	6	6
Konferencia	24	20	10	23	14	29	29
Színházi előadás	11	10	12	10	10	11	9
Új kiállítás	15	9	13	6	12	15	11
Egyéb programok	113	93	102	134	108	99	108
Összesen	291	260	242	264	235	240	243

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – saját gyűjtés és feldolgozás

A kastélyban megrendezett programok száma, kis mértékű ingadozás mellett, viszonylag állandósult. Véleményem szerint, a kastély kapacitását, a piac állapotát és a piaci igényeket figyelembe véve, a megrendezett programok száma jó eredmény, bár a mesterkurzusok számát még lehetne növelni. Az Ybl-lovarda emeletén tervezett konferenciatermek elkészülése azonban új távlatokat nyithat a kastély számára. Ezzel ugyanis lehetőség

lenne több szekciós, akár több napos konferenciák, kongresszusok, vállalati tréningek megrendezésére, a szálloda nyitottá tételével, az Amazon szálló felújításával pedig a programokon részt vevő emberek elszállásolása is lehetővé válna. A szálloda jelenlegi kapacitása (70 férőhely) ugyanis nem elegendő nagyobb találkozók tagjainak elszállásolására.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Árak 2006-ban	
Tükörterem bérleti díja	40 000 Ft
Esküvői fényképezés: park	5 500 Ft
Esküvői fényképezés: tükörterem és lépcsőház	8 000 Ft
Kombinált esküvői fényképezés	10 500 Ft
Fogadások díja átlagosan	240 000 Ft/alkalom
Konferencia díja átlagosan	300 000 Ft/alkalom
Egyéb rendezvények díja átlagosan (ebédek, vacsorák)	120 000 Ft/alkalom
Szállásdíj	12 500 Ft/fő
Szálláshely reggeli	700 Ft/fő
Forrás: www.helikonkastely.hu	

A szállodára vonatkozó statisztikai adatok nem álltak rendelkezésemre.

3.3.3. A könyvtár

Bevételei:

Kutatásnál egyszeri regisztrációs díjat kell fizetni, ezen kívül fénymásolás, fax igénybevétele esetén ezt meg kell téríteni. A regisztrációs díj kutató számára 1000 Ft/év, diák számára 250 Ft/év.

Évente 200-250 kutató fordul meg a könyvtárban, akik legtöbbször szakdolgozatukat, diplomamunkájukat írják, és ehhez veszik igénybe a Fesztetics gazdag gyűjteményét, de természetesen más kutatási céllal is jönnek.

A könyvtár látogatottsága 2000 és 2006 között		
Év	Kutatók száma*	Felhasznált könyvek száma
2000.	338	1098
2001.	176	443
2002.	170	719
2003.	211	421
2004.	255	590
2005.	221	417
2006.	155	495
Forrás: Helikon Kastélymúzeum statisztikai adatai – sajtó gyűjtés és feldolgozás		

*A kutatók száma úgy értendő, hogy egy személy több alkalommal is használta a könyvtárat, azaz ez a szám az összes olyan alkalmat mutatja, amikor valaki kutatni ment, így a kutatók közötti ismétlődés lehetséges.

A könyvtárban jelenleg 8 fő dolgozik, köztük könyvtárosok, restaurátorok, könyvkötők vannak. Az ő feladatuk a könyvek rekatalógizálása, a kutatók segítése, a könyvvállomány rendben tartása. Évente 25-30 000 kötetnél végeznek állagmegóvást.

2006-ban indult el a könyvtár „örökbefogadási” akciója. Mintegy 150 olyan kötet van, amely restaurálásra szorul. Mivel egy-egy könyv rendbehozatala nem csekély pénz, elindították ezt az új akciót, amelynek során a kötetet vállaló „örökbefogadó” neve bekerül a kötetbe.

A könyvtár célja egy könyvtári szoftver beszerzése, mely a kutatóknak lehetővé teszi a több szempontból történő keresést a katalógusokban. Ez 1,5-2. millió Ft-ba kerülne, de jelenleg

nincs rá keret. A szoftver alkalmazásával lehetővé válna az interneten való megjelenés.

3.4. A főúri kastélyok piacának elemzése

3.4.1. Konkurenciaelemzés

A Fesztetics-kastélynak mint komplex turisztikai terméknek, nincsen versenytársa a régióban, az országban is csak két olyan kastély van, mely felveszi vele a versenyt. Az egyik a gödöllői Királyi kastély, a másik pedig a fertői Eszterházy-kastély.

A gödöllői Királyi kastélyt a XVIII. században építtette Grassalkovich I. Antal, s ez máig Magyarország legnagyobb beépített alapterületű, barokk kastélya. Az építtetőre és családjára emlékezik a Grassalkovichok kora című állandó kiállítás, mely a barokk udvari időszakot jeleníti meg. A kastély jelenleg 26 felújított teremmel rendelkezik, melyekben a királyi lakosztályok enteriőrjét, Erzsébet királyné és Ferenc József életének színhelyét, és az Erzsébet királyné emlékkiállítását tekinthetik meg az érdeklődők. Látogatható még az európai ritkaságnak számító Gödöllői Barokk Kastélyszínház, amely hazánk legrégebbi újkori kőszínháza, valamint a magyar vezérek és királyok arcképeit bemutató Királydombi Pavilon.

A kastély 26 hektáros ősparkkal is rendelkezik, melynek rekonstrukciója ma is tart. A kastély konferenciák, nemzetközi találkozók, koncertek és egyéb rendezvények lebonyolításával igyekszik bevételeit kiegészíteni.

A fertői Eszterházy-kastély építését 1720-ban kezdte el herceg Eszterházy József. A kastély a XVIII. század második felében élte fénykorát, Eszterházy Miklós idejében, amikor a híres zeneszerző, Joseph Haydn is két évtizedet töltött el a herceg szolgálatában. A „magyar Versailles” az ország egyik legszebb épületegyüttese.

A család és Haydn életét bemutató kiállításokon kívül a Muzsikaházban található az önkormányzati hivatal és a zeneiskola. A korabeli mulatságokra és a híres zeneszerzőre emlékezve, korabeli operákat, színházi előadásokat és koncerteket rendeznek.

Ez a két kastély nem jelent közvetlen versenytársat a Fesztetics-kastélynak. Ennek oka elsősorban a távolsággal magyarázandó, hiszen a három attrakció eltérő régiókban, az ország más-más területén található. Másrészt alapvetően eltérő turisztikai terméket kínálnak, bár természetesen vannak hasonlóságok is.

Ezeket a különbségeket és hasonlóságokat mutatja be a következő táblázat.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Megnevezés	Festetics-kastély, Keszthely	Királyi kastély, Gödöllő	Eszterházy-kastély, Fertőd
Különbségek	Kiállításokkal eltérő korokat, más társadalmi helyzetet mutatnak be.		
	A XVIII-XIX. századi főúri életformát mutatja be.	Bemutatja a királyi lakosztályok enteriőrjét.	Kiállításainak nagy része Eszterházy Fényes Miklós (1762-1790.) idejét idézi.
	Más kultúrák bemutatására is törekszik (pl.: iszlám világ).	Kiállítással emlékezik Sissire és Ferenc József-re (XIX. század).	A kastélyban kiállítás emlékezik Joseph Haydnra, aki 1766-tól 90-ig alkotott itt.
	Ideiglenes kiállítások színhelye.		
	Más-más régióban helyezkednek el.		
	Balaton-régió	Közép-Magyarországi Régió	Nyugat-Dunántúl
	Eltérő földrajzi helyzetük miatt nem közvetlen versenytársai egymásnak.		
	A teljes Festetics-örökség bemutatására törekszik.		A kastélyban jelenleg restaurálás folyik.
	Az egyetlen magyar főúri magánkönyvtár.		
	Hasonlóságok	Barokk kastély	
Múzeumként működik.			
A kiállításokon kívül egyéb attrakciókat is kínál.			
Koncertek színhelyét szolgál.			
Színházi előadásokat is tartanak.			
Kora kulturális központja volt.			
Kastélypark veszi körül.			
Konferenciákat, nemzetközi találkozókat, szakmai megbeszéléseket is rendeznek.			
Forrás: saját gyűjtés és feldolgozás; www.kiralykastely.hu ; www.fertod.hu ; www.helikonkastely.hu			

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A megyében, illetve a régióban sincs olyan turisztikai vállalkozás, amely versenytársa lehetne.

- Környezetében nincsen más olyan kastély, mely termékeiben hasonlót kínálna, vagy forgalmával, nagyságával megközelítené a Festetics-kastélyt.

- A Balaton-régióban, illetve Zala megyében található kastélyok nagy része nincs felújítva, és a rekonstruált kastélyok is magánkézben vannak.

- Egyik kastély sem kínál olyan komplex terméket, mint a keszt-helyi kastély.

- Az itt található kastélyok egy részének nincs turisztikai vonatkozása. Például a sójtöri Festetics-kastély általános iskolaként működik, a zalaszentgróti Batthyány-kastélyban szociális otthon található.

- Kastélyszállóként üzemel a zalacsányi Batthyányi-kastély és a misefai Fábianics-kastély, termálfürdő található a letenyei Szapáry-Andrássy-kastélyban.

3.4.2. Helyzetelemzés

3.4.2.1. SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ egyedülálló kulturális érték ▪ az ország legnagyobb főúri magánkönyvtára ▪ nincs versenytársa a régióban, és már nem is lesz ▪ a sármelléki Fly Balaton repülőtér közelsége ▪ jó földrajzi fekvés ▪ történelmi múlt ▪ a Balaton közelsége ▪ Keszthely egyéb kulturális termékei (pl.: Georgikon Major múzeum, Balaton Múzeum, Helikon Ünnepségek) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pénzügyi stabilitás hiánya ▪ keresletét befolyásolja az időjárás alakulása ▪ a turisták számának szezonális ingadozása ▪ gyenge marketing tevékenység ▪ package-ek hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> ▪ bővülő kínálat ▪ pályázati lehetőségek ▪ az EU-csatlakozásból eredő lehetőségek kihasználása ▪ a gazdaságpolitikában a turizmus egyre nagyobb elismerése ▪ összefogás más kastélyokkal – kastélyút ▪ szolgáltatások bővítése, minőségük javítása 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a működéshez szükséges támogatás csökkenése ▪ a fenntartáshoz szükséges géppark elavult, míg a park megduplázódott ▪ turisták számának csökkenése ▪ a gazdaságpolitika negatív hatása

3.5. Marketing

A turisztikai marketing egy olyan folytonos és következetes folyamat, amelynek során a vendégfogadó és az utazási szervezetek – vagyis az otthonuktól távol lévő fogyasztók számára személyes szolgáltatásokat nyújtó, egymással együttműködő vállalatok – menedzsmentje különféle tevékenységeket tervez, kutat, kivitelez, ellenőriz és értékkel, hogy ezáltal kielégítse a fogyasztók szükségleteit és igényeit, valamint elérje saját vállalati céljait. Hatékonyabbá tétele érdekében mindenkinek az erőfeszítésére szükség van az adott vállalaton belül; hatékonyságát növelheti vagy csökkentheti azon cégek tevékenysége, amelyekkel az adott vállalat kapcsolatban áll. (Morrison, 1989.)

A sikeres vállalkozás egyik alapfeltétele a marketing. A Helikon Kastélymúzeum mégis éves bevételének elenyészően kevés részét költi marketing célokra, csak körülbelül 500 000 és 1 000 000 Ft-ot használ fel erre.

3.5.1. A marketing környezete

A marketing környezete három részre osztható. Megkülönböztetjük a külső környezetet, melyet a vállalat sem befolyásolni, sem ellenőrizni nem tud, azonban ennek elemei közvetve hatással vannak rá. A gazdaság állapota befolyásolja a belföldi turisták utazását, a pénzügyi helyzet az infláció révén hatással

van a költségekre, a gazdaságpolitika, mely a jogszabályok által jut el a cégekhez, meghatározza a vállalat működési feltételeit, a technológiai fejlődés megkönnyítheti a működést (pl.: számítógépek), és a társadalmi - kulturális viszonyok hatást gyakorolnak a turizmusra a demográfiai és az életstílusban bekövetkező változások által.

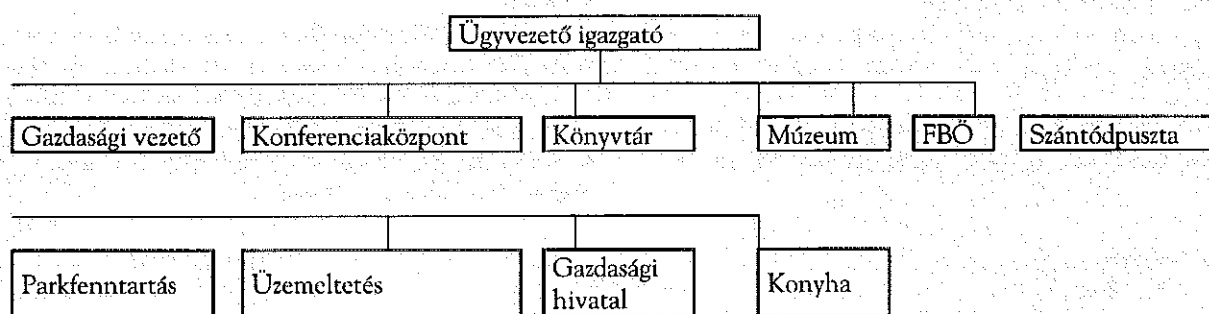
Az üzleti környezetet azok a vállalaton kívüli szervezetek és személyek alkotják, akikkel a vállalat szoros kapcsolatban áll, napi üzleti tevékenységének végzése során. A vállalat ezeket korlátozott mértékben képes befolyásolni, ellenőrizni azonban nem tudja őket. A munkaerőpiac helyzete meghatározza a munkaerő-kínálatot és a szállítókkal való jó kapcsolat elengedhetetlen a sikerhez. A vállalatnak alkalmazkodnia kell a mindig változó piachoz, s ezzel együtt vizsgálnia kell a fogyasztók szokásait is.

Szükségszerű a versenytársak tevékenységének nyomon követése, a Festetics-kastély azonban olyan különleges helyzetben van, hogy komplex terméként nincsenek közvetlen versenytársai a régióban. Fontos szerepe van még a partnercégeknek is, akik kapcsolatot teremtenek a turisztikai szolgáltató és a fogyasztók között. Ilyen közvetítő például a kastély esetében a helyi Tourinform iroda, a különböző utazási irodák, amelyek a kastély programkínálatát közvetítik a potenciális vevőknek.

A szervezeti környezet a vállalat belső környezetét jelenti, a marketing szakember közvetlen vagy közvetett módon képes befolyásolni.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A Helikon Kastélymúzeum szervezete

3.5.2. A turizmus 8 „P”-je – marketing-mix

1) Product – termék

Az a termék vagy szolgáltatás, amelyet az adott vállalat a potenciális fogyasztóknak kínál. Ez jelen esetben az egész Festetics-kastélyt mint komplex kultúrurisztikai terméket, magában foglalja.

Lényegi/absztrakt termék:

Az a legfőbb haszon, amelyet a termék nyújt a fogyasztó számára. Ez jelen esetben a kikapcsolódás, a rekreáció, a szabadidő hasznos eltöltése.

Kézzelfogható/tárgyasult termék:

A legfőbb haszon fizikai megjelenési formája. Jelen esetben például a múzeumi belépő, a koncertjegy.

Kibővített/kiegészített termék:

A különböző minőségi jellemzőkkel kiegészített fizikai termék, azaz a végső termékkínálat. Ez a kastély esetében lehet egy koncert, egy színházi előadás, egy kiállítás megtekintése, egy konferencián való részvétel.

2) Price – ár

A keszthelyi Festetics-kastély és a gödöllői Királyi kastély árainak összehasonlítása:

A Helikon Kastélymúzeum árai 2007-ben	
Jegy típusa	Ár
Kombinált jegy (múzeum+park)	1800 Ft/fő
Kombinált jegy diák (múzeum+park)	950 Ft/fő
Felnőtt (parkbelépővel)	1500 Ft/fő
Diák (parkbelépővel)	850 Ft/fő
Hintómúzeum felnőtt (parkbelépővel)	700 Ft/fő
Hintómúzeum diák (parkbelépővel)	500 Ft/fő
Tárlatvezetés magyar nyelven	5000 Ft/csoport
Tárlatvezetés idegen nyelven	7000 Ft/csoport
Éjszakai tárlatvezetés felnőtt	2500 Ft/fő
Éjszakai tárlatvezetés diák	1500 Ft/fő
Fotójegy	500 Ft/fő
Videójegy	1000 Ft/fő
Parkbelépő felnőtt	300 Ft/fő
Parkbelépő diák	200 Ft/fő
Forrás: www.helikonkastely.hu	

A gödöllői Királyi kastély árai 2007-ben

Egyéni és utazási irodai árak

A.) Kastélymúzeum - KIS KÖR

Felnőttjegy	1500,-Ft
Diák-, nyugdíjasjegy	750,-Ft
Családi jegy	3000,-Ft
Tárlatvezetés (egyéni vendégek részére)	+200 Ft / fő
Tárlatvezetési díj csoportoknak magyar nyelven 1-9 főig	2800,-Ft
10 fő és felette	3300,-Ft
Idegen nyelven 1-9 főig	5300,-Ft
Idegen nyelven 10 fő felett	6500,-Ft
B.) Barokk színház vezetéssel	
Felnőttjegy magyar vezetéssel	750,-Ft

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Felnőttjegy idegen nyelvű vezetéssel	1000,-Ft
Diák-, nyugdíjasjegy magyar vezetéssel	400,-Ft
Családi jegy	1500,-Ft
Nemzetközi diákjegy	600,-Ft
C.) Kastélymúzeum, királydombi pavilon, fürdő, barokk színház vezetéssel (utazási irodák, egyéni látogatók vehetik igénybe) - NAGY KÖR	
Felnőttjegy magyar vezetéssel	2500,-Ft
Diák-, nyugdíjasjegy magyar vezetéssel	1250,-Ft
Felnőttjegy idegen nyelvű vezetéssel	2900,-Ft
Családi jegy magyar vezetéssel	5000,-Ft
Nemzetközi diákjegy	1300,-Ft
Fogyasztással egybekötött látogatások (package-ek) 10 fő és felette	
A/ Látogatás a Kastélymúzeumba vezetéssel, koktél vagy kávé és sütemény – 2990,-Ft/fő	
B/ Kastélymúzeum, Barokk színház (magyar) megtekintése vezetéssel, koktél vagy kávé és sütemény – 3650,-Ft/fő	
C/ Kastélymúzeum, Barokk színház (idegen nyelvű) megtekintése vezetéssel, koktél vagy kávé és sütemény – 3950,-Ft/fő	
D/ Látogatás a Kastélymúzeumba vezetéssel, koktél, kávé és sütemény – 3500,-Ft/fő	
Az utazási irodáknak	
• Minden utazási iroda, amelyik igénybe veszi a kastély által biztosított tárlatvezetőt, bruttó 100,- Ft/fő kedvezményben részesül a belépőjegyek árából.	
• A package-ből további 5%-os jutalékot biztosítanak a létszámtól függetlenül, ha a kastély tárlatvezetőjét veszi igénybe az iroda.	
Új package-ek:	
Múzeumlátogatás tárlatvezetéssel és egy pohár pezsgő	2300,- Ft/fő
Múzeumlátogatás vezetéssel, pezsgő és aprósütemény	2500,- Ft/fő
Múzeumlátogatás vezetéssel, üveges üdítő vagy juice, aprósütemény	2500,- Ft/fő
Forrás: www.kiralyikastely.hu	

Az összehasonlításból megállapítható, hogy a két kastély árai közel azonosak. Véleményem szerint a Festetics-kastély kombinált belépője megegyezik a Királyi kastély „nagy körre” szóló jegyével, míg a normál jegy a „kis körrel” egyeztethető. A gödöllői Barokk Színház belépőjegye pedig közel azonos a keszthelyi Hintómúzeum jegyárával.

Az árak megállapításakor azonos szempontokat vettek figyelembe.

Az árak kialakításának szempontjai:

- kor szerint:
 - ✓ kisgyerekek → 3 éves kor alatt ingyenes
 - ✓ diák
 - ✓ felnőtt
 - ✓ nyugdíjas
- jellege szerint:
 - ✓ egy kiállításra szóló
 - ✓ kombinált
- vendégszám szerint:
 - ✓ egyéni
 - ✓ csoportos
- lakóhely szerint:
 - ✓ helyi
 - ✓ magyar
 - ✓ külföldi

Mindkét kastélynál van egy olyan termékcsoport, mely a másiknál nem található meg. A Festetics-kastélyban megjelent az éjszakai kastélylátogatás, míg a Királyi kastély fogyasztással egybekötött múzeumlátogatást kínál.

A gödöllői kastélyban többféle jegyet hoztak létre, a tárlatvezetés igénybe vételének és a csoportok nagyságának figyelembe vételével. Míg Keszthelyen csak magyar és idegen nyelvű tárlatvezetés, illetve egyéni és csoportos jegy van, addig Gödöllőn több ársávot alakítottak ki egyéni, 1-9 fő, 10 fő feletti bontásban. Ez pozitívan befolyásolja a tárlatvezetés igénybevételét a Királyi kastélyban, mivel Keszthelyen az 5000 illetve 7000 Ft/csoportos ár elveheti a családok, kisebb csoportok kedvét, mert viszonylag magasnak mondható, Gödöllőn az egyéni +200 Ft/fő, illetve a csoportos 2800 illetve 3300 Ft pedig még megfizethető. Egy vállalatnak az a célja, hogy azon a legmagasabb áron kínálja termékét, melyen a fogyasztók még hajlandók megvenni, ez pedig a fogyasztói kör szegmentálásával, több ársáv kialakításával jobban megvalósítható.

A gödöllői kastélyhoz hasonlóan Keszthelyen is bevezethetnének fogyasztással egybekötött kastélylátogatásokat, hiszen a kastély kávézójával való együttműködés mindkét félnek előnyös lenne. Egy pohár pezsgő vagy üdítő, aprósütemény vagy fagyalt elfogyasztása a kávézóban, különösen csoportok számára, nagyon vonzó lehet. Az éjszakai tárlatvezetés végén van pezsgő és üdítő, de ezt nappali látogatás alkalmával is meg lehetne valósítani, a kastélyban található kávéházban.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

A konferenciaközpont és szálloda árai

Árak 2006-ban	
Tükörterem bérleti díja	40 000 Ft
Fogadások díja átlagosan	240 000 Ft/alkalom
Konferencia díja átlagosan	300 000 Ft/alkalom
Egyéb rendezvények díja átlagosan (ebédek, vacsorák)	120 000 Ft/alkalom
Szállásdíj	12 500 Ft/fő
Szálláshely reggeli	700 Ft/fő
Forrás: www.helikonkastely.hu	

3) Place – hely

Az az értékesítési pont, ahol a fogyasztó megvásárolhatja a terméket.

Az elosztási csatorna tehát a turisztikai szolgáltató és a potenciális fogyasztó között közvetítő szervezetek és egyének rendszere, amely utóbbi számára megkönnyíti a termék elérhetőségét, azaz végső soron fogyasztását.

szolgáltatás jellege miatt az értékesítés helye megegyezik a turisztikai termék fogyasztásának helyével. Bár az intézmény programkínálatáról tájékozódhatunk egyes szállodákban, utazási irodákban és Tourinform irodákban, de csak a helyszínen vásárolható meg a termék.

4) Promotion – eladásösztönzés

Egy adott termékre vagy egy egész cégre vonatkozó ismeretek hatékony átadása a fogyasztók részére. A fogyasztó meggyőzésére és befolyásolására irányuló tevékenység, melynek végső célja az eladások növelése.

Nemcsak a fogyasztók felé irányuló kommunikációt jelenti, hanem a vállalaton belüli partnerek felé irányuló kommunikációt is.

Részei:

▪ Reklám

A Festetics-kastély éves bevételének nagyon kis hányadát költi reklámra.

A kastély által használt reklámeszközök:

- ✓ kastélyismertető, szórólapok, plakátok készíttetése,
- ✓ szállodákkal, utazási irodákkal való rendszeres kapcsolat,
- ✓ plakátok elhelyezése a turisták által látogatott helyekre,
- ✓ Tourinform irodákkal való rendszeres kapcsolat,
- ✓ szolgáltatások körének bővítése (pl.: tárlatvezető készíttetés, reklám ajándéktárgyak készíttetése és eladása, információs pult rendszeresítése),
- ✓ médiában való rendszeres szereplés (pl.: a helyi rádióban, tévéműsorokban, újságokban, napilapokban, magazinokban),
- ✓ körlevél az iskoláknak a látogatói létszám növelése érdekében,
- ✓ interneten való közzététel,
- ✓ saját honlap készítése és rendszeres karbantartása, aktualizálása,
- ✓ saját honlap összekötése más honlapokkal pl.: a város honlapjával, kastélyturisztikai honlapokkal,
- ✓ reklámanyagok küldése partnerintézményeknek,
- ✓ meghívó és kötet készíttetése a kastély saját konferenciáiról,
- ✓ utazási kiállításokon való részvétel.

A kastélyt bemutató kiadványok, képeslapok, ajándéktárgyak árusítását nagyon jó ötletnek tartom. A turisták szívesen vesznek emléktárgyakat azokról a helyekről, ahol jártak, ezek emlékeztetik őket utazásukra, és arra motiválják őket, hogy egyszer visszatérjenek.

Rendelkezik saját internetes honlappal (www.helikonkastely.hu), ez manapság elengedhetetlen. Pozitívum az, hogy a honlap nemcsak magyar, hanem angol és német nyelven is elérhető. Itt megismerhető a kastély rövid története, megtekinthetők az aktuális kiállítások és rendezvények, információ szerezhető a jegyárakról és a nyitva tartásról, de kevés figyelmet szentelnek a Festetics-könyvtárnak, mely az egyetlen épen maradt főúri magánkönyvtár. A kastély még nem rendelkezik a gyűjtemény internetes megjelenítéséhez szükséges programmal, ennek beszerzése növelhetné a könyvtár látogatottságát.

Fontos, hogy más honlapokon is megjelenjen, és honlapja össze legyen kötve más honlapokkal, ezt kutatásaim során többször tapasztaltam. Többek között megjelenik Keszthely város honlapján is.

A sajtóval való kapcsolata példa értékű, erre nagy figyelmet fordítanak. Nemcsak a helyi lapokban, rádióban és csatornán szerepel, hanem megyei, országos és nemzetközi szinten is megjelenik.

A papír alapú reklámeszközök közül prospektusokat, plakátokat, szórólapokat alkalmaz, valamint körlevelet küld az iskoláknak, partnercégeknek, de nem használja ki eléggé a hirdetés lehetőségét. A sajtót rendszeresen tájékoztatja az új kiállításokról és programokról, de a Festetics-kastélyt hirdető reklámmal a plakátokon és a szórólapokon kívül nem találkoztam.

Önállóan nem jelenik meg utazási kiállításokon, de más múzeumokkal, cégekkel igen. Rendszeresen részt vesz A múzeumok hete/éve című kiállításokon.

A konferenciaközpont és szálloda reklámtevékenysége elenyésző. A legtöbb múzeum és levéltár ismeri a kastélyt mint konferenciaközpontot, de a lakosság és a vállalati környezet számára kevésbé ismert. Az elmúlt években nőtt a konferenciák száma, ez a szám tovább növelhető az Ybl-lovarda emeletén tervezett konferenciatermek elkészülésével. Ezzel ugyanis lehetőség lenne több szekciós, akár több napos konferenciák, kongresszusok, vállalati tréningek megrendezésére. A szálloda nyitottá tételével, az Amazon szálló felújításával pedig a programokon részt vevő emberek elszállásolása is lehetővé válna. A szálloda jelenlegi kapacitása (70 férőhely) ugyanis nem elegendő nagyobb találkozók tagjainak elszállásolására.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

▪ Személyes eladás

A személyes eladásnak ebben az esetben nincs nagy szerepe, hiszen a kastély alkalmazottai csak a helyszínen kerülnek kapcsolatba a potenciális vevőkkel, akik azzal a céllal érkeznek, hogy megtekintsék a kastélyt. A tájékoztatás révén azonban meggyőzhetik arról a fogyasztót, hogy további szolgáltatásokat vegyen igénybe. Például a kastélyban dolgozó teremőr meggyőzheti a turistákat, hogy további kiállításokat nézzenek meg vagy jöjjenek el egy koncertre.

▪ Eladásösztönzés

A promóció ezen formájával nem találkoztam.

▪ Pr – közönségkapcsolatok

Nagy hangsúlyt fektetnek a sajtó rendszeres tájékoztatására. Az elmúlt években rengeteg cikk jelent meg a kastélyról. Az intézményről szóló írások nemcsak a helyi, hanem az országos és a nemzetközi sajtóban is jelen vannak, ahogy az interneten is számos elbeszélést találhatunk róla.

Újságok, amelyekben már jelentek meg cikkek a kastélyról:

- Keszthely, Hévíz és vidéke,
- Zalai Hírlap,
- Népszava,
- 168 óra,
- Népszabadság,
- Irodalmi Múzeum,
- Magyar Hírlap,
- Invest in Hungary (Hungary's International Business Magazin).

A Festetics-kastély 2005 második felétől rendelkezik saját internetes honlappal (www.helikonkastely.hu), s internetes elérhetőséggel (info@helikonkastely.hu) is, ahol nemcsak a kastély történetéről, az itt látható kiállításokról, hanem a programokról is olvashatunk. A kastélyban tartott programokról tájékoztatják a környékbeli és helyi szállodákat, az utazási irodákat, a Tourinform irodákat és egyéb kulturális intézményeket is prospektusok, programkínálat nyújtásával.

5) People – emberek

Látogatók:

A turisták más emberekkel együtt veszik igénybe a turisztikai szolgáltatásokat, akik pozitívan vagy negatívan befolyásolhatják a termék fogyasztását. Így a múzeum csoportos megtekintésére negatív hatással lehet egy kötekedő útitárs, a koncertre egy hangoskodó hallgató, a konferencián, tudományos találkozón pedig egy okoskodó résztvevő, de pozitívan is befolyásolhatják egymást.

Alkalmazottak:

A turisztikai vállalkozás alkalmazottainak tevékenysége jelentősen befolyásolja a cég sikerét, különösen a vendégekkel érintkezők viselkedése van nagy hatással az eredményességre. Például sokat segíthetnek a múzeumnak a segítőkész teremőrök, de el is ronthatják az élményt, ha a tájékoztatás helyett udvariatlanok. A konferenciák, fogadások, vállalati találkozók sikerére hatással vannak a konferenciaközpont dolgozói, a kiszolgáló személyzet.

Helyi lakosság:

Bár nem vesznek részt a turizmusban, mégis kapcsolatba kerülnek a turistákkal, így vendégszeretettük különösen fontos.

Negatívan befolyásolhatja az utazást a városnézés során történt kellemetlen emlék, például egy lopás.

6) Programming – szervezés – 7) Packaging – szolgáltatás-összcállítás

A turizmusban jellemző az eltérő piaci szegmenseknek más-más csomagot kínálni.

A Helikon Kastélymúzeumban a kiállításokra különböző típusú jegyek kaphatók, a konferenciaközpontban pedig az egyéni igényeknek megfelelően állítják össze a programkínálatot, azonban a szolgáltatás eltérő jellegéből adódóan nincsenek a szállodákhoz hasonló package-ek. Ennek oka az is, hogy nem többnapos terméket kínálnak, kivéve egy-egy konferencia vagy rendezvény esetében. A tervezett fejlesztésekkel (a Vadászati és Iszlám Múzeum elkészültével) azonban már egy-két napos programot is kínálhatnak majd, ezzel előtérbe kerülhetnek a package-ek is.

7) Partnership – kapcsolattartás

Kooperációk, stratégiai szövetségek. Együttműködik különböző területi szervezetekkel:

- Balatoni Regionális és Turisztikai Hivatal,
- Magyar Turizmus Rt.,
- Tourinform irodák.

3.5.3. Piacszegmentáció

Egy szolgáltatás általános piacának felosztása hasonló, a vásárlási döntést közvetve vagy közvetlenül befolyásoló jellegzetességekkel rendelkező csoportokra. A múzeum célcsoportja tulajdonképpen minden korosztály.

Megcélzott fogyasztói kör:

- külföldi látogató
- üdülő
- turista
- iskolás korú népesség.

Igyekeznek új fogyasztói köröket megnyerni. Pl. borház megnyitása.

4. Fejlesztések

Egy turisztikai attrakciót nem elég fenntartani, nyereséges is kell tenni, és a hosszú távú fennmaradás érdekében a fejlesztések elengedhetetlenek. A fejlődés nélkülözhetetlen ahhoz, hogy új attrakciók létrehozásával és a régiók továbbfejlesztésével a vendégkört megtartsuk, és újabb fogyasztói rétegeket hódítsunk meg.

Ahogy más turisztikai létesítményeknél, úgy a kastély életében is fontos szerepet játszik az állandó megújulás és az új fogyasztói szegmensek elérése, aminek egyik módja a fejlesztésekben, pályázatokban rejlik.

A kastély végső célja a Festetics-örökség helyreállítása, amelyet több lépésben kíván megvalósítani. A hosszú távú terv első ütemében a Vadászati Múzeum és a Vasútmodell Kiállítás megnyitását szeretnék megvalósítani. A műszaki átadás időpontja 2007 júliusára tehető, míg a látogatók előtt várhatóan július közepén, augusztus elején nyílik meg az új épület. Második lépésként egy Iszlám Múzeum létrehozását tervezik, ezt követi a történelmi kastélypark egyesítése, majd a Fenékpusztai kiskastély helyreállítása. Jövőbeni terveik között szerepel még

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

az Amazon szálló felújítása, valamint a botanikus kert és a lóváltó állomás megnyitása a látogatók előtt.

A Festetics-kastély jövőbeni tervei:

- Vadászati Múzeum
- Iszlám Múzeum
- Kastélypark egyesítése
- Fenékpusztá – Festetics-kúria és gazdasági épület
- Amazon Szálló
- Botanikus kert, Eiffel-pálmaház, akvárium
- Lóváltó állomás

Vadászati Múzeum

A honvédségtől visszakapott területen az egyik régi épületet alakítják át. A múzeum alsó szintjén a kastélyban jelenleg is megtekinthető trófeakiállítást helyezik el, Hídvégi Béla és Windischgrätz Ferenc József gyűjteményét, újabb kiállítási darabokkal kiegészítve. Így csaknem 200 fajt mutatnak majd be.

Az épület felső szintjén vasútmodell-kiállítást hoznak létre. Élethű makettek segítségével mutatják be például az ország első, Pest és Vác között közlekedő vasútvonalát.

Az épület rekonstrukciója elkezdődött, egy egykori honvédségi épületet alakítanak át, átadását 2007 júliusára tervezik, így előreláthatólag az év második felétől látogatható lesz. A fejlesztés uniós pályázat támogatásával valósul meg, 70 % uniós forrás, 30 % kormányzati és KVI-s (Kincstári Vagyoni Igazgatóság) támogatásból származik.

ROP (Regionális Operatív Program) pályázat keretében új kiállítást terveznek a négy földrész trófeáinak helyére, Főúri konyha címmel. A nyitás 2008 végén, 2009 elején várható.

Iszlám Múzeum

2004-ben kérték fel Jászín Madbúli kuvaiti építésszt a honvédség területén felállítani kívánt Iszlám Múzeum terveinek elkészítésére, aki 2005-ben a kastélyba látogatott a környezet tanulmányozása céljából. A cél az, hogy az új építmény alkalmazkodjon a már meglévő épületekhez, ugyanakkor az iszlám világ kultúráját is tükrözze. A kész kiviteli tervek már elkészültek, és a kivitelezést három éven belül szeretnék megvalósítani.

Az új múzeum megtervezésénél segített Tárek Rajab kuvaiti múzeumtulajdonos is, aki magángyűjteményének jelentős részét ajánlotta fel a jelenleg is látható iszlám kiállítás megrendezéséhez.

Az új épület átadását 2009. után tervezik.

Kastélypark helyreállítása

Jelenleg a 35 hektáros terület egyharmadát láthatják csak a turisták. A fennmaradó részt néhány évvel ezelőtt kapták vissza a honvédségtől.

Első lépésként 5 hektárt rehabilitálnak: a törmelékét már eltávolították, megtisztították a talajt és elkezdődött a parkosítás is.

Fenékpusztá – Festetics-kúria és gazdasági épület

A Fenékpusztán található kiskastély egykor a Festetics tulajdonában volt, s ennek helyreállítását és a ménes újjáélesztését is tervezik. Az egykor híres Festetics ménesben eredetileg arab félvér, majd angol telivér lovakat tenyésztettek. A fenékpusztai major a kiskastélyból, a ló- és ökoristállókból és 34 cseleddakásból állt.

1992-ben 60 millió Ft-ért vásárolta meg a kastély a majort és az ahhoz tartozó 50 hektáros földet az államtól. 2006-ban 50000 €-t nyert a kht. a Phare Interreg pályázatán, amit a major felújításának előkészítésére fordítottak, s elkészültek azok a tervek, melyek elengedhetetlenek az EU-s pályázat benyújtásához.

A munkálatok során felújítanák a kiskastélyt, új istállókat építenének, de apartmanház, fedett lovarda és lóversenypálya létesítését is tervbe vették. A római kori romokat is meg szeretnék nyitni a turisták előtt.

A ménesközpontot őshonos magyar fajtájú és a híres szlovéniai lipicai ménesből származó lovakkal a következő években szeretnék betelepíteni. Ezen kívül a híres Festetics ménes lovainak egy része az Amerikai Egyesült Államokba került, s egy New York melletti faluban megtalálták a leszármazottaikat, így a Festetics ménes vérvonala nem szakadt meg. Némi esély van arra is, hogy ezek a lovak hazakerüljenek.

A lovas turizmusra építve, reményeik szerint önfenntartóvá tehetik majd az új épületegyüttest.

Amazon Szálló

Az Amazon Szálló a XVIII. század végén épült, copf stílusban. A téglalap alaprajzú, manzárdtetős épülethez később az udvari oldalon egy épületszárny, az utcai oldalon emeleti terasz épült. Kosárférfi kapuátjárója felett füzérdíszes, kővázás oromzat található, míg udvari homlokzatán kosárférfi tornác. Első említése 1715-ből való, ekkor földszintes uradalmi szállóház, a város első vendégfogadója lehetett. 1776 körül átépítették, az építész Hofstädter Kristóf volt. 1891-ben az épülethez kerthelyiséget építettek. Számos híres ember szállt meg benne, köztük például Csokonai Vitéz Mihály is.

A XIX. században az épület alsó szintjén négy szoba, köztük egy biliárdterem és konyha, kamra, kocsiszín, istálló állt, míg felső szintjén hét szoba volt, ezek egyike táncteremként funkcionált. Az épülethez pince és konyhakert is tartozott. Az 1900-as évek elején egy toldalékrésszel egészítették ki, s az épület ekkor nemcsak szállodaként, hanem kávéházaként és étteremként is működött.

A szálló kezelési jogát 2002-ben kapta meg a Kastélymúzeum a KVI-től, melyet eredeti állapotának megfelelően szeretnék rekonstruálni. A tervek szerint nemcsak a falakat szeretnék korhűen átépíteni, hanem a berendezési tárgyak is követik majd az akkori divatot. A szálloda kávézójában és éttermében a jelenlegi ételck és italok mellett a korabeli gasztronómiára is hangsúlyt fektetnek.

A szállodában 20 szobát terveznek, melyeket XVII. századi stílusban rendeznek be, s a lakókat korhű ruhába öltözött személyzet fogja kiszolgálni.

Megvalósításához a norvég alapból pályáznak, ennek eredménye 2007 végére, 2008 elejére várható.

Botanikus kert, akvárium

A kastély parkjában, a pálmaházak mellett új látványosságot tervez a Helikon Kastélymúzeum. A Balaton-felvidék védett növényeit két és fél hektáros botanikus kert, a tó halfajait pedig akvárium fogja bemutatni. A mintegy 130 védett növényt a tájra jellemző társulásokban, természetszerű kiültetések formájában szeretnék elhelyezni, s a vízi, vízparti, mocsári növényzetet sem hagyják ki a sorból.

Lóváltó állomás

Tervbe vették az 1500-as években épült lóváltó állomás felújítását. Az elmúlt években már 60 millió Ft-ot költöttek az épület helyreállítására. Egyrészt az eredeti funkcióját szeretnék visszaállítani, másrészt korabeli meteorológiai műszer-kiállítást terveznek.

Balatoni Borok Háza

Az 1700-as években épült pincerendszert több év alatt, 5-6 millió Ft ráfordításával sikerült felújítani, itt avatták fel 2005 augusztusában a Balatoni Borok Házát.

Az új létesítmény közel 400 m²-en, múzeumként is működik, bemutatva a magyar borrégiók sok száz termékét. A borházban évenként megrendezik a Balaton borversenyt, melyen kiválasztják a régió zászlósborát.

Ez a múzeum ugyan megtekinthető a kastély látogatói számára is, de nem annak fennhatósága alá tartozik, a pincerendszert bérbeadták az alvállalkozónak, aki megvalósította a borházat.

5. Összegzés, következtetések, javaslatok

A Festetics-kastély teljes megismerése után elmondható, hogy meghatározó szerepet tölt be mind helyi, mind regionális szempontból. Kulturális értéke mellett jelentős turisztikai vonzerőt jelent a hazai és a külföldi turisták számára egyaránt. Sokoldalúsága révén nemcsak egy, hanem több turisztikai csoport igényeit is képes kielégíteni. Az eltérő kultúrákat bemutató kiállítások, a koncertek, a színházi előadások révén a térség kulturális központjává vált.

Több olyan tényező is van, amely pozitívan befolyásolja helyzetét:

- jó a földrajzi fekvése – látogatottságát pozitívan befolyásolja a Balaton és a Hévízi-tó közelsége;
- a munkaerő-kínálat megfelelő – Keszthelyen idegenforgalmi szakközépiskola található, az egyetemen turizmus szak is van;
- a környéken jelen lévő idegenforgalmi termékek pozitívan befolyásolják látogatottságát, pl.: a fürdővárosok (Hévíz, Kehidakustány);
- a sármelléki Fly Balaton repülőtér közelsége növelheti forgalmát – diszkont járatok révén több külföldi turista látogat a térségbe;
- a kastély önmagában is jelentős turisztikai vonzerőt jelent;
- további, eddig kiaknázatlan idegenforgalmi adottságok állnak rendelkezésre;
- lehetőség van a kastélyok közötti összefogásra, tematikus utak szervezésére;
- mércetben, szépségben nincs párja a régióban;
- jelentősen megkönnyíti a helyzetét, hogy nincsen elsődleges versenytársa;
- könyvtára országos szinten is egyedülálló, az egyetlen épen maradt főúri magánkönyvtár;
- az épületet park veszi körül;
- kiállításai több kultúrát mutatnak be;
- az itt megtartott mesterkurzusok nemzetközi híresek;
- színházi előadásai, koncertjei színesítik a térség kulturális kínálatát;
- a konferenciák, protokollrendezvények révén országos, nemzetközi hírnévre tett szert;
- a kastély hosszú távú tervekkel rendelkezik, ezek megvalósításával tovább növelhető forgalma és jelentősége.

Negatívan befolyásolhatja:

- az elmúlt hónapokban végbement gazdasági megszorítások;
- a térséget jellemző infrastrukturális problémák, pl.: utak állapota, egyes helyeken a csatornázás hiánya;
- a koordináció gyengesége vagy hiánya – az önkormányzatokkal, az állammal való partnerséget nagyban befolyásolják a politikai változások;
- közhasznú társaságként jóval nehezebb céljait elérnie, mint egy vállalkozásnak, hiszen sem kölcsönt, sem hitelt nem vehet fel;
- a jövőre vonatkozó terveinek megvalósíthatóságát nagyban befolyásolja a pályázatok sikeressége;
- fenntartását negatívan befolyásolja az állami támogatások csökkenése.

A Festetics-kastély jó példát jelent a kulturális örökség hasznosításában. A magyar kastélyok és várak megóvása a jövő generációnak nehéz feladat, de turisztikai hasznosításuk elősegítheti a cél megvalósulását, amennyiben a fenntartható fejlődés szintjét is figyelembe veszik.

A kastély egyedülálló értéket képvisel, nemcsak régiós, hanem országos szempontból is. Múzeuma törekszik arra, hogy kiállítási tárgyait autentikusan mutassa be, régi kiállításai mellett új kiállításokat tervez és valósít meg, új épületeket hoz létre, s ezek kialakításánál figyelembe veszi, hogy illeszkedjenek a környezethez. Konferenciaközpontja számos vállalati találkozóznak, fogadásnak, protokollrendezvénynek ad otthont, a Tükörteremben koncerteket rendeznek, parkjában minden évben nyári színházat létesítenek. Könyvtára az egyetlen épen maradt főúri magánkönyvtár, mely könyvtáskaságaival felbecsülhetetlen értéket képvisel. Mindezek miatt méltán vált a térség kulturális központjává.

A Festetics-kastély egyik fő jellemzője az állandó megújulás, hiszen keletkezésétől kezdve szinte megszakítás nélkül bővítették, formálták, növelték. Ez a megállapítás nemcsak a Festetics-család korszakára igaz, hiszen ma is folyamatosan bővítik, új kiállításokat nyitnak meg, régi épületeket újítanak fel, új programokat kínálnak.

A Helikon Kastélymúzeum végső célja a Festetics-örökség helyreállítása, mellyel olyan kulturális értéket fog képviselni, hogy nemcsak országos, hanem akár nemzetközi hírnévre is szert tehet.

6. Felhasznált irodalom

Könyvek

- Balatoni Idegenforgalmi Almanach
 Irány a Balaton. CompAlmanach Kiadói Kft., Budapest, 2000.
 Richard Bright utazásai a Dunántúlon (1815.). Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, Veszprém, 1970.
 Ismerd meg hazádat
 Keszthely. Ibusz, Budapest, 1999.
 Klempa Károly: A keszthelyi Festetics-féle zenciskola. Baross nyomda, Győr, 1938.
 dr. Klempa Károly: A Helikon Kastélymúzeum és Műemlék-könyvtára Keszthely. Népművelési Propaganda Iroda, Bp., 1938.
 Koppány Tibor, Péczely Piroška, Sági Károly
 Keszthely. Képzőművészeti Alap Kiadó, Budapest, 1962.
 Mayer Péter: Turizmus marketing. Veszprémi Egyetem, Turizmus Tanszék – tanszégdlet, 2003.
 Péczely Piroška: A Keszthelyi Festetics kastély. Múzeumok Központi Propaganda Irodája, Budapest, 1958.
 Szabó Dezső: A Herceg Festetics család története. Franklin, Budapest, 1928.

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Tar Ferenc: Egy arisztokrata család mindennapjai. Kézirat
Vendégváró Látnivalók Zala megyében. Well Press Kiadó,
Miskolc, 1999.

Külföldi kiadványok

Quo Vadis Consult
West-Balaton. Small-Regional Development Corporation
of Keszthely-Hévíz, Budapest, 1996.

Folyóiratok, napilapok, magazinok

Hévíz, Keszthely és vidéke
2005. május 19. XVI. évfolyam 9. szám. A balatoni térség új
dimenziói

2006. március 9. I. évfolyam 2. Szám. „Fantomházból szálloda”

Monitor

2003. szeptember XI. évfolyam. Beszélgetés Czoma Lászlóval

Népszabadság

2006. február 8. Festetics lovak az Egyesült Államokban

Régiós körkép

2006. 1. szám Keszthely: A Festetics örökség

Új ember

2005. március 20. Tárgyak tengelyében

Zalai Hírlap

2005. február 22. Különleges kihívás

2005. március 17. Lipicától az iszlám világig

2005. április 10. Botanikus kert akváriummal

2005. július 6. Fűtik a lóváltót

2005. augusztus 23. Ódon pincerendszer

2006. január 2. Újra őshonos magyar fajtájú és lipicai lovak

2006. március 19. VII. évfolyam 11. szám Örökbe fogadott

könyvek

2006. április 18. Harangszó a kastélyparkban

Külföldi folyóiratok, napilapok

Akropolis

2004 September. Das Schloss Festetics

Gäste Zeitung, Hévíz, Keszthely und Region

2002. Juni. Das Schloss Festetics

Invest in Hungary

2002 Historical Sites in Zala County

Kärntner Sonntag

14. oktober 2001. Wo Geschichte in alten Gemäuern lebt

Weiner Zeit

22. April 2002. Das Schloss Festetic in Keszthely

A Helikon Kastélymúzeum statisztikái

Interjúk

Dr. Czoma Lászlóval, a Helikon Kastélymúzeum igazgatójával.

Szántó Istvánnal, a Helikon Kastélymúzeum gazdasági igazgatójával.

Koller Györgyvel, a Helikon Kastélymúzeum konferenciaközpontjának vezetőjével.

Gerecs Istvánnal, a Helikon Kastélymúzeum dolgozójával.

Internetes honlapok

www.itthon.hu

www.kastely.lap.hu

www.kastely.hu

www.helikonkastely.hu

www.kiralyikastely.hu

www.fertod.hu

www.keszthely.hu

Külföldi honlapok

www.virtualtourist.com

www.planetware.com

www.english-heritage.org.uk

www.ungarn-tourismus.de

7. Mellékletek

7.1. Időszaki kiállítások 2000. és 2005. között

	Kiállítás ideje	Kiállítás neve	Kiállítás helye
1.	2000. I. 3.	Keszthely képeslapon és bélyegen	Márvány melletti terem
2.	2000. III. 15	MTMH Bt. Festmény és porcelán kiállítása	FOYER
3.	2000. III. 29 -V. 2.	Óvodatörténeti kiállítás	Torony alatti terem
4.	2000. V. 7-21.	Hadnagy György és H. Póka Emőke képző- és iparművészek kiállítása	Biliárd
5.	2000. V. 10. -VII. 18.	Horváth József festőművész kiállítása	FOYER
6.	2000. V. 24.	„A termékeny elnöknek gyümölcsei”	Biliárd
7.	2000. VI. 1.	Hun Galéria festményei	Márvány melletti terem
8.	2000. VI. 25. - VIII. 1.	Gyöngy Enikő ötvösművész emlékkiállítása	Márvány raktár
9.	2000. VII. 20. -VIII. 21.	Czence János festőművész emlékkiállítása	Torony alatti terem
10.	2000. VII. 20. -VIII. 21.	Akvarellek és táblaképek – Kodolányi István és Joskievin Anna	Biliárd melletti terem
11.	2000. VIII. 7. - X. 20.	Hinneberg Mária ikonfestő és Mecseki Hargita szobrász kiállítása	Márvány raktár
12.	2000. IX. 5-27.	Takács László képei: Történelmi arcképcsarnok	Torony alatti terem
13.	2000. IX. 12. - X. 23.	„Imago” Klotz Miklós fotókiállítása	Biliárd melletti terem
14.	2000. IX. 30. -2001. III. 7.	Égerházi Imre festőművész kiállítása	Torony melletti terem
15.	2000. X. 14. - XI. 17.	Hidasi Ágnes tűzzománc kiállítása	Biliárd melletti terem
16.	2000. XI. 26-2001. I. 30.	A szabadkőművesség tárgyi emlékei	

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

1.	2001. III. 14. - V. 21.	Versenylovak a képzőművészetben	
2.	2001. IV. 17. - V. 11.	Magyar királyok grafikákon	Biliárd
3.	2001. V. 25. - 2002.	A kaland nyomában	Biliárd
4.	2001. V. 30. - VII. 2.	Pelles Róbert festményei	Torony alatti terem
5.	2001. VII. 24.	Négy földrész trófeái	Trófea
6.	2001. VIII. 3-16.	Impressziók (fényképkiallítás) Nelly Süvegi – Wunderlich	FOYER
7.	2001. VIII. 17. - IX. 9.	Gruber Béla emlékkiállítás (fényképek)	FOYER
8.	2001. VIII. 31	Az iszlám világa, az iszlám világ művészete	Torony melletti terem
9.	2001. IX. 25. - XI. 16.	Bunda János István festőművész kiállítása	FOYER
10.	2001. X. 6-30.	Szabó Orsolya festőművész kiállítása	Tölgyfa lépcsőház

1.	2002. III. 10. - IV. 1.	A bécsi zsidóság – holografikus közelítések	Zászlós terem
2.	2002. IV. 18. - V. 3.	Keszthelyi festők művei	FOYER
3.	2002. V. 10. -25.	Antall Péter, Gedai Csaba fotókiállítás	FOYER
4.	2002. VI. 21.- VII. 30.	Babos Pálma porcelántervező iparművész kiállítása	FOYER
5.	2002. VIII. 2-21.	Berkes András festőművész tárlata	FOYER
6.	2002. VIII. 2. - X. 15.	Kelet-ázsiai kiállítás – 36 ötlet Ázsiából	Lovarda
7.	2002. VIII. 24. - IX. 27.	Veszeli Lajos képei	FOYER
8.	2002. IX. 28. - X. 20.	W. Farkas László fotókiállítás	FOYER
9.	2002. X. 25. - XI. 22.	Magyar művészeti műhely képzőművészeti kiállítása	FOYER
10.	2002. XI. 29. - XII. 20.	Braginszky Arthur kiállítása	FOYER
11.	2002. XII. 27. - 2003. I. 15.	Pajthyné Bujáki Anna keramikus kiállítása	FOYER

1.	2003. IV. 13. - VI. 8.	Kiss György szobrász kiállítása	FOYER
2.	2003. IV. 16. - VI. 1.	Geodéziai műszerek – Országos Műszaki Múzeum kiállítása	Lovarda
3.	2003. VI. 6. - VII. 6.	Tóth Antal festő kiállítása	FOYER
4.	2003. VIII. 23. - IX. 11.	Szalay Zsuzsanna festményei	FOYER
5.	2003. IX. 12. - X. 2.	Varga Miklós kiállítása	FOYER
6.	2003. X. 3. - 2004. II. 12.	Reischtetter József festményei	FOYER

1.	2004. III. 18. - IV. 30.	Találkozások – képzőművészeti kiállítás	FOYER
2.	2004. IV. 22. - VII. 5.	Molnár C. Pál képei	Lovarda
3.	2004. VI. 4. - VII. 8.	Fotókiállítás – Antall Péter	FOYER
4.	2004. VII. 9.	Csengeri István képei	Lovarda
5.	2004. VII. 11. - VIII. 15.	Oz Almog képes tárháza	Lovarda
6.	2004. VIII. 3-30.	Japán babák	FOYER
7.	2004. IX. 11. - XI. 1.	Molnár C. Pál baráti kör kiállítása	FOYER
8.	2004. X. 15. - XI. 25.	Varga László festményei	FOYER
9.	2004. XI. 25. - 2005. III. 3	Nyitott kapu - Mobil Art Galéria Alapítvány kiállítása	FOYER
10.	2004. XI. 27. - 2005. V. 4.	Erőss János csontfaragásai	Trófea

A BUDAI VIGADÓ 107 ÉVE A KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

1.	2005. III. 9.	Ezer évünk történelmi egyházai	Márvány terem
2.	2005. IV. 24. - V. 17.	Nádasdy Ferenc grafikái	FOYER
3.	2005. IV. 30.	Száz év postacsomagjai	Lovarda
4.	2005. V. 6-29.	Halcsontfaragványok – Bencsik Ferenc	Trófea
5.	2005. V. 20. - VI. 13.	Váry Monique festményei	FOYER
6.	2005. VI. 19. - VII. 11.	Sass Szilvia festményei	FOYER
7.	2005. VII. 9. - VIII. 23.	Az első zsidó múzeum	Lovarda
8.	2005. VII. 15. - VIII. 18.	László Lilla festményei	Lovarda
9.	2005. VIII. 5. - 2006. II. 11.	75 éves a Karmelita templom	FOYER
10.	2005. VIII. 12. - IX. 8.	Berkes András festményei	Oratórium
11.	2005. VIII. 25.	Lóábrázolás a képzőművészetben	FOYER
12.	2005. IX. 9-29.	Képzőművészeti Műhely kiállítása – Verőczi Műhely Művészeti Egyesület	FOYER
13.	2005. X. 7-31.	Turcsányi Gyula festményei	FOYER
14.	2005. XII. 8.	Festetics György emlékkiállítás	Biliárd terem

